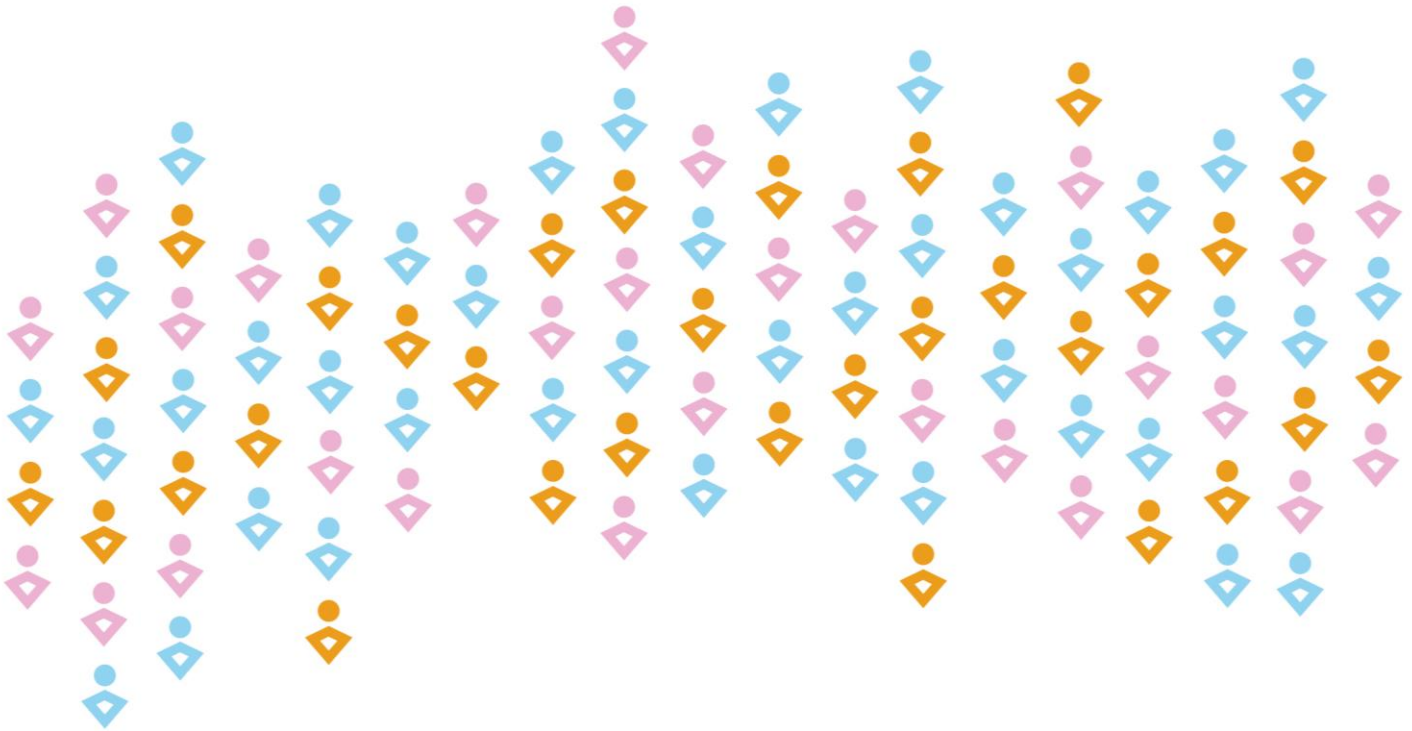

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

**ETELÄ-
KARJALAN**
hyvinvointialue

Selvitys ikääntyneiden asumisesta Taipalsaarella

Ikääntyneiden asumisratkaisut -hanke 2021-2023

Sisällysluettelo

1.	Ikääntyneiden asumisratkaisut –hanke	2
2.	Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma 2020-2022	4
3.	Yleistä ikääntyneiden asumisesta	5
4.	Lähtötilanne hankkeen käynnistyessä	8
4.1.	Ikärakenne ja väestöennuste	8
4.2.	Ikääntyneiden asumisen nykytila.....	10
4.3.	Taipalsaaren palvelut	16
4.4.	Kaavoitus	18
4.5.	Taipalsaaren asuntopoliittinen ohjelma 2014-2020.....	19
4.6.	Taipalsaaren kuntastrategia 2022-2025	19
4.7.	Taipalsaaren maapoliittinen ohjelma.....	20
4.8.	Meijä Taipasaari kysely 2021.....	20
4.9.	Kohtaamispaikka Luoto.....	21
4.10.	Asukasneuvonta.....	21
5.	Mitä Ikääntyneiden asumisratkaisut hankkeessa tehtiin?.....	23
5.1.	Asumisen kysely kuntalaisille	23
5.2.	Selvitys asumisosuuskuntamallista	27
5.3.	Opiskelijoiden ohjaus Taipoloksen yhteisöllisen asumisen selvitystyössä.....	28
5.4.	Selvitettiin pitkäaikaisen perhehoidon mahdollisuudet Taipalsaaren vanhassa sairaalassa	32
5.5.	Hankittiin ostopalveluna Taipalsaaren vanhan sairaalan kuntotutkimus	33
5.6.	Asumisen kysely päättäjille	35
5.7.	Asumisen kysely vanhus – ja vammaisneuvostolle.....	37
5.8.	Hankittiin ostopalveluna Kirjolohentie 8 esteettömyyskartoitus	39
5.9.	Hankittiin ostopalveluna Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen vanhempien rivitalojen kuntotutkimukset.....	41
5.10.	Mahdollistettiin Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen Myllyrinteen toiminnanmuutos	43
5.11.	Palveluliikenteen kysely	44
5.12.	Hankittiin ostopalveluna esteettömyyskartoitukset Kirkonkylän alueelle	46
6.	Konkreettisia ehdotuksia asumisen kehittämiseen	50

1. Ikääntyneiden asumisratkaisut –hanke

Ikääntyneiden asumista kehitettiin Taipalsaarella Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman 2020-2022 rahoittamassa Ikääntyneiden asumisratkaisut –hankkeessa. Hanke käynnistyi Taipalsaarella 1.11.2021 ja päättyi 28.2.2023. Rahoitus oli alun perin myönnetty ajalle 1.9.2021-30.10.2022. Hanke käynnistyi henkilöstöresursseista johtuen 2 kk myöhässä, sille haettiin kahdesti jatkoa ja se päättyi 4 kk alkuperäisiä suunnitelmia myöhemmin. Hanketta hallinnoi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä Eksote ajalla 1.9.2021-31.12.2022 ja 1.1.2023 lähtien hankkeen loppuun Etelä-Karjalan hyvinvointialue.

Taipalsaaren väestö ikääntyy nopeasti ja ikääntyneiden asumiseen haluttiin selkeitä suunnitelmia tulevaisuuteen. Yksi merkittävistä ikääntyneiden asumisen haasteista Taipalsaarellakin on, että ikääntyneet asuvat keskimäärin vanhemmissa rakennuksissa kuin muu väestö ja asuntojen ylläpidon mahdollisuudet heikkenevät asukkaana toimintakyvyn heikentyessä. Eksoten strategiset linjaukset ennakoiviin toimiin ja kotona asumisen tukemiseen, Ikäpoliittisen suunnitelman 2021-2025 visio Toimintakykyisenä kotona, arjessa ja elämässä sekä Savitaipaleen saman rahoituksen saaneesta hankkeesta (Ikäystävällinen asuminen) saadut hyvät kokemukset olivat myös hankkeen taustalla.

Hankkeella haluttiin tukea Taipalsaaren kuntaa ikääntyneiden asumistarpeiden ennakoinnissa ja niihin varautumisessa tekemällä selvitystyö, jossa kuvataan asumisen nykytilanne ja tavoitetila vuonna 2030.

Asumisen kehittäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa valinnat eivät ole aina yksinkertaisia. Vielä yli 75-vuotiaistakin suurin osa asuu kotona, joten ikääntyneiden asumisen ennakointi ja asumistarpeisiin varautuminen onkin syytä ymmärtää kotona asumisen tukemisena.

Hankkeen päätavoitteena oli selvittää konkreettiset toimenpide-ehdotukset Taipalsaaren kunnan alueiden ikäystävällisyyden parantamiseksi ja selvittää Taipalsaaren kunnan ikääntyneen väestön asumisratkaisuja tulevaisuuteen, koska kunnassa ikärakenne voimakkaasti vanhenee. Kohdealueina hankkeessa olivat Taipalsaaren asuinympäristöt Saimaanharju - Konstu ja Kirkonkylän alueet. Kunnassa tehdään ajankohtaisesti

kaavoitusta, joten ikäystävällisten toimenpiteiden huomiointi oli ajallisesti oikea. Pitkän aikavälin aikahorisonttina oli selvityksessä kymmenen vuotta.

Alatavoitteina hankkeessa oli

1. Selvittää Taipalsaaren kunnan ikääntyneen väestön asumisratkaisut huomioiden ikärakenteen lisäksi

a) hajanainen taajamarakenne (Saimaanharju, kirkonkylä)

b) hajanainen palvelurakenne taajamarakenteesta johtuen

c) nykyinen asuntokanta

d) kaavoitukselliset ratkaisut Konstu-Saimaanharjulla

2. Tarkastella erillisenä ratkaisuna Kirkonkylällä olevan vanhustentalo-palvelutalo – kokonaisuus asuntokannan korjaus- tai muutostoimenpiteiden selvittämiseksi

3. Selvittää mahdollisuudet senioriasumiselle ja muille välimuotoisille sekä yhteisöllisille asumismuodoille ikäystävällisten asumisratkaisujen edistämiseksi, esim. ARA-kannan korjaamiseksi ikääntyneille sopivaksi.

Ikääntyneiden asumisratkaisut -hankkeen kehittämistyötä on vienyt eteenpäin projektiryhmä. Sen jäseninä toimivat koko hankkeen ajan:

Sanna Aaltonen, toiminnanjohtaja, Taipalsaaren vanhustentaloyhdistys

Samuli Kakko, tekninen johtaja, Taipalsaaren kunta

Kirsi Koskelainen, projektipäällikkö

Kari Kuuramaa, kunnanjohtaja, Taipalsaaren kunta

Anu Roivas, toimitusjohtaja, KOY Taipalsaaren asunnot

Pia Tomperi, asukasneuvoja, Taipalsaaren kunta

Projektiryhmä kokoontui vuoden 2021 aikana neljä kertaa, vuoden 2022 aikana 13 kertaa ja vuoden 2023 aikana kolmesti.

Työskentelyn tueksi perustettiin myös ohjausryhmä, johon projektiryhmäläisten lisäksi kutsuttiin:

Osmo Laine, Taipalsaaren Kirkonkylän kyläyhdistys ry

Heli Parta, Saimaanharjun seudun Kyläyhdistys

Minna Piirainen, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntija, Eksote

Tea Pitkänen, hanketoiminnan päällikkö, Eksote

Hanna Rönkkönen, palvelupäällikkö, Eksote

Merja Tepponen, kehitysjohtaja, Eksote

Lisäksi ohjausryhmän kutsu ja pöytäkirja laitettiin rahoittajan edustajille asuntoneuvos Raija Hynyselle ja erityisasiantuntija Heli Mäntylälle. He osallistuivat kokouksiin mahdollisuuksiensa mukaan. Ohjausryhmän kokouksia pidettiin hankkeen aikana neljä.

2. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma 2020-2022

Ympäristöministeriö toteutti ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaa vuosina 2020-2022. Ohjelman tavoitteena oli parantaa ikääntyneiden asuinoloja ja edistää asumisvaihtoehtojen tarjontaa, tukea sekä ikääntyneiden että kuntien ennakkointia ja varautumista asumisasioissa sekä tukea ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittämistä.

Ohjelman painopisteet olivat ennakkointi ja varautuminen, asuntojen korjaaminen ja uustuotannon ratkaisut sekä asuinympäristöt. Ikääntyneiden tarpeet ovat erilaisia, joten tarvittiin monenlaisia toimia nykyisen asuntokannan korjaamisesta uudenlaisten asumisratkaisujen luomiseen sekä asuinalueiden kehittämiseen.

Ohjelmassa tuettiin kuntia ja kuntayhtymiä ikääntyneiden asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa ja asuinolojen ja -ympäristöjen parantamisessa. Valtion toimia vahvistettiin korjausavustusten suhteen sekä jaettiin ikääntyneiden asumiseen liittyvää tietoa ja hyviä käytäntöjä muun muassa seminaarien ja muun yhteistyön kautta.

Toimenpiteinä ohjelman avulla:

- Tuettiin ikääntyneiden kansalaisten omaa asumista koskevaa ennakkointia
- Tuettiin kuntien ennakkointia ja varautumista ikääntyneiden asumistarpeisiin
- Edistettiin hissien rakentamista olemassa olevaan asuntokantaan
- Edistettiin iäkkäiden ja vammaisten asuntojen korjaus- ja esteettömyysavustuksen käyttöä
- Kehitettiin ja tuotettiin tarpeita vastaavia asumisratkaisuja

- Parannettiin tehostetun palveluasumisen ratkaisuja
- Kehitettiin asuin ympäristöjä ikä- ja muistiystävällisiksi
- Tuettiin ikääntyneiden yhteisöllisyyttä asuinalueilla.

Ympäristöministeriö toteutti ohjelmaa yhdessä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n, kuntien, kuntayhtymien, Kuntaliiton sekä eläkeläis-, vanhus-, asunto- ja rakennusalan järjestöjen kanssa. Toimenpideohjelma on osa tulevaa poikkihallinnollista Ikäohjelmaa.

Ohjelmaan liittyen toteutettiin ikääntyneiden asumisen ennakoinnin ja varautumisen tueksi selvitys, jonka painopisteenä olivat kuntien ennakoinnin ja varautumisen käytössä olevat keinot ja tulevaisuuden tarpeet. Näitä taustoitettiin ikääntyneiden väestörakenteen, asuinolojen ja asumistarpeiden kuvauksella.

Selvityksessä suositellaan, että jatkossa kuntien tulee:

- Vahvistaa ikääntyneiden asumisen kehittämistä osana strategista päätöksentekoa ja toimeenpanoa sekä sisällyttää asuminen nykyistä vahvemmin suunnitelmiinsa.
- Panostaa asuinolojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti.
- Hyödyntää monipuolisesti erilaisia tietolähteitä sekä kartoittaa ikääntyneiden toiveita ja tarpeita huomioiden myös nuoremmat sukupolvet.
- Kartoittaa omien kiinteistöjensä hyödyntäminen ikääntyneiden asumiseen sekä ARA-asuntokannan korjaaminen ikääntyneille sopivaksi.
- Lisätä ikääntyville suunnattua asumisen neuvontaa ja opastusta.

3. Yleistä ikääntyneiden asumisesta

Valtion asuntopolitiikan yhtenä tavoitteena on, että ikääntyneet voivat asua turvallisesti kodeissaan toimintakyvystä tai varallisuudesta riippumatta. Ikääntyneiden asumista tuetaan valtion avustuksilla. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn tilastojen mukaan rajoitusten alaisia ikääntyneiden asuntoja oli vuoden 2019 lopussa 51 200. Noin 20 000 asuntoon oli saatu vuosien 2005-2018 välisenä aikana ARAn investointiavustusta ja noin 30 000 asuntoa oli rakennettu ennen vuotta 2005 käynnistynyttä investointiavustuksen aikaa. ARA on myöntänyt vuosina 2005-2019

ikäihmisten asumiseen erityisryhmien investointiavustusta yhteensä 747 M€, mikä on keskimäärin noin 35 300 € ikääntyneille tarkoitettua asuntoa kohden.

1900-luvun alussa maapallolla oli vain noin prosentti väestöstä yli 65-vuotiaita. Vuonna 2050 joka viides ihminen maailmassa on yli 65-vuotias, mikä tarkoittaa 2,5 miljardia ihmistä. Vuonna 2030 noin joka neljäs (26 %) suomalainen on 65-vuotias. Määrän ennustetaan kasvavan 27,5 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Suurinta määrän suhteellinen kasvu tulee ennusteiden mukaan olemaan yli 85-vuotiailla, joiden määrä tulee kasvamaan vuodesta 2019 43,6 prosenttia vuoteen 2030 ja 125,4 prosenttia vuoteen 2040 mennessä koko maassa. Väestön ikärakenteen muutoksesta seuraa, että yhteiskunnan on mukauduttava laajasti entistä iäkkäämmän väestön tarpeisiin.

Ikääntyminen näkyy kunnissa muuttuvina asumisen ja palveluiden tarpeina. Jos näitä ei pystytä ennakoimaan eikä näihin tarpeisiin syystä tai toisesta varauduta riittävästi, lopputulos voi näyttäytyä haasteellisena. Haaste liittyy siis ennakkoinnin ja varautumisen toteuttamiseen, ei ikääntymiseen itsessään.

Määrällisesti ikääntyneiden ikäluokkien kasvu tulee olemaan suurinta suurissa kaupungeissa. Suuret ikäluokat ja lähivuosina 65 vuoden iän saavuttavat asuvat vanhempia ikäluokkia yleisemmin kaupungeissa ja kaupunkien autovyöhykkeillä, eli omakotitaloalueilla kaupunkien reunoilla. Tämä vaikuttaa tulevaisuudessa ikääntyneiden alueelliseen jakaumaan. Ikääntyneiden osuus puolestaan kasvaa nopeimmin suurten kaupunkien kehyskunnissa.

Ikääntyneiden muuttoalttius on matalampi kuin muiden ikäluokkien, joten merkittävä osa ikääntyneistä ikääntyy tutussa asunnossa ja asuinympäristössä. Ikääntyneiden asumistavoissa on kuitenkin viitteitä halusta muuttaa palvelujen lähelle keskustoihin ja taajamiin sekä kerrostaloasuntoihin, vaikka omakotitaloasuminen olisikin monelle ihanneasumismuoto.

Yksin asuminen on yleistä yli 65-vuotiailla. Vuonna 2019 yli 65-vuotiaista hieman yli puolet asui yksin. Yksin asuminen oli naisilla yleisempää kuin miehillä ja noin 69 prosenttia yksin asuvista yli 65-vuotiaista oli naisia. Naisten yksin asuminen on tyyppillisempää vanhemmissa ikäryhmissä. Yli 75-vuotiaista yksinasuvista noin 75 prosenttia oli naisia.

Ikääntyneet ovat varsin monimuotoinen joukko. Jokaisen asumisen ja palveluiden tarve vaihtelee yksilöllisen tilanteen mukaan. Yksilölliset tarpeet riippuvat osaltaan siitä, minkälaisia toiveita ja painotuksia hyvään elämänlaatuun sisältyy. Nämä vaihtelevat iän perusteella, mutta myös ikäluokkien sisällä. Jos ikääntyneitä tarkastellaan vain ikäluokittain, suuri osa tästä vaihtelusta jää huomiotta. Osa ikääntyneistä asuu kaupungeissa, osa maaseudulla, osa yksin, osa kumppanin kanssa, osalla on paljon varallisuutta tai hyvä eläke, toisaalta osa on hyvinkin pienituloisia. Ikääntyneen tulot ja käytössä oleva varallisuus vaikuttavat merkittävästi siihen, millaisia asumisratkaisuja ikääntynyt voi harkita.

Ikääntyneiden asuinolojen parantamisessa kuntien ennakointi ja varautuminen on tärkeää. Väestön ikääntymistä asumisen näkökulmasta ei kuitenkaan vielä huomioida riittävästi kunnissa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2020 kyselyn perusteella vain neljäsosa kunnista on tehnyt ikäasumisen ennakointisuunnitelman, joka on osa vanhuspalveluin mukaista suunnitelmaa ikääntyvän väestön tukemiseksi. Selvityksen perusteella valtaosalla (71 %) kunnista on strateginen näkemys ikääntyvän väestön asumiseen liittyvistä kysymyksistä. Strategiat etenevät kuitenkin toimenpiteiksi vain harvoin – varsinkin pienimmissä kunnissa.

Kuntien tulee vahvistaa ikääntyneiden asumisen kehittämistä osana strategista päätöksentekoa ja toimeenpanoa sekä sisällyttää asuminen nykyistä vahvemmin suunnitelmiinsa. Kuntien tulee hyödyntää monipuolisesti erilaisia tietolähteitä sekä kartoittaa ikääntyneiden toiveita ja tarpeita huomioiden myös nuoremmat sukupolvet. ARA-asuntokannan korjaaminen esteettömäksi ja ikääntyneille sopivaksi sekä omien kiinteistöjen hyödyntäminen tulee huomioida kehittämisessä.

Huomion tulee kiinnittyä myös asunnon toimivuuteen esteettömyyden ja turvallisuuden kannalta. Esteettömyys on asumisen kulmakivi. Asuntoja voidaan korjata paremmin ikääntyneille sopivaksi. Saneeraus voidaan tehdä omakotitaloihin, rivitaloihin ja kerrostaloihin. Esteettömyyskorjauksissa poistetaan kynnyksiä, lisätään tukikaiteita, poistetaan amme, korjataan hissi tai jälkiasennetaan uusi, lisätään kaiteita kulkuväylien varrelle ja tehostetaan valaistusta. Vanhustyön keskusliiton korjausneuvot auttavat iäkkäitä ihmisiä kartoittamalla kodin muutostöitä ja neuvomalla korjausavustusten hakemisessa. Ulkona maaston tasaisuuteen ja talvella liukkauden poistoon kiinnitetään erityistä huomiota.

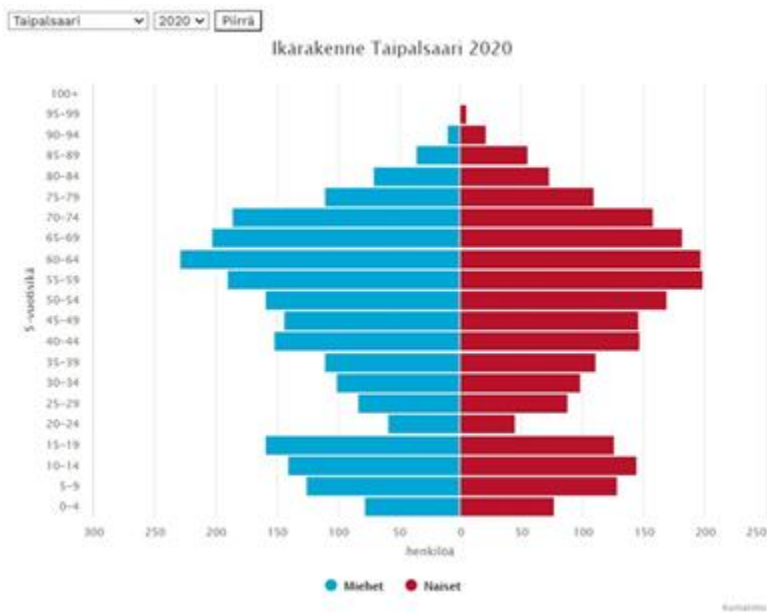
Ikääntyneiden lonkkamurtumista noin puolet sattuu asunnoissa. Turvallisen kotona asumisen mahdollisuuksiin vaikuttavat asunnon ominaisuuksien lisäksi erityisesti asuinympäristön esteettömyys, palveluiden saavutettavuus sekä liikkumisen helppous. Ikääntyneiden asuinympäristössä olisi oltava riittävästi helposti saavutettavissa olevia palveluita. Tämä mahdollistaa ikääntyvän itsenäisen toiminnan mahdollisimman kauan. Palveluista merkittävimmät ovat kauppa, apteekki sekä hyvinvointiasema. Kevyenliikenteen väylät lisäävät ikääntyneen turvallista liikuntaa. Myös julkisen liikenteen pysäkit tulisi sijoittaa lyhyen matkan päässä. Kuntien kaavoituksessa tulee kiinnittää huomiota ikääntyneiden sekä muiden erityisryhmien asuntojen sijoittamiseen.

Tavoitteena on asumisen mahdollistaminen omassa kodissa apuvälineiden sekä kotihoidon tuella mahdollisesti elämän loppuun saakka. Jos kotihoito ei riitä tai ei vastaa tarvetta, on etsittävä asumiseen uusia ratkaisuja. Nykyinen politiikkasuositus nojautuu vahvasti ajatukseen siitä, että pitkäaikainen oma koti on ikääntyneen paras asuinpaikka ja asumisen jatkaminen omassa kodissa on myös ikääntyneen oma toive, jota pitäisi kunnioittaa.

4. Lähtötilanne hankkeen käynnistyessä

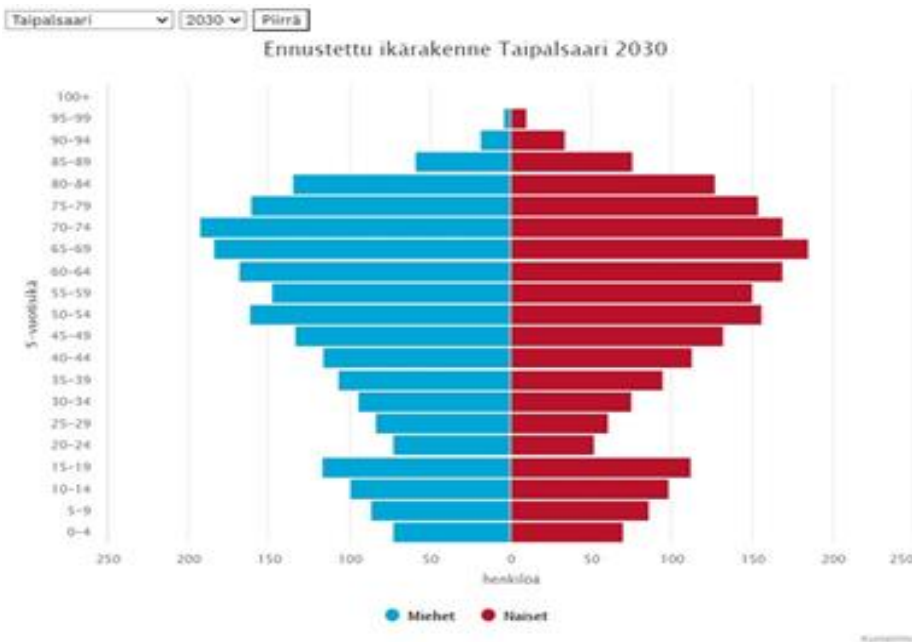
4.1. Ikärakenne ja väestöennuste

Ikärakennetta kuvataan usein väestöpyramidilla. Väestöpyramidi havainnollistaa väestön ikärakennetta. Pyramidi kuvaa sekä eri ikäluokkien välisiä suhteita että sukupuolten välisiä määrällisiä eroja. Ikärakenne Taipalsaarella 2020 kuvaa kuntalaisten ikää. Miehistä suurimmat ikäluokat olivat 60–64 vuotiaissa ja 65–69 vuotiaissa. Naisista suurimmat ikäluokat muodostivat 55–59 vuotiaat ja 60–64 vuotiaat.

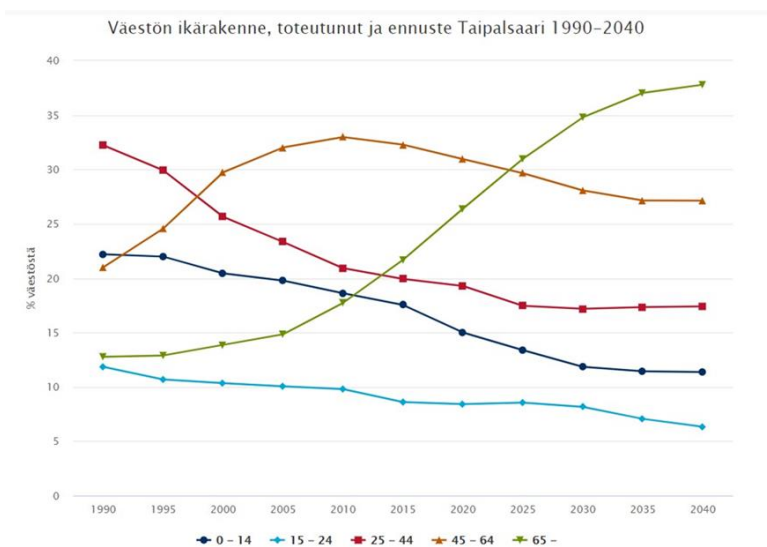
Kuva 1. Taipalsaaren ikärakenne 2020

Merkittävin väestörakenteen muutos Suomessa ja koko Euroopassa on väestörakenteen vanheneminen. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa voimakkaasti samaan aikaan kun työikäinen väestö vähenee. Myös lasten ja nuorten osuudet pienenevät eikä syntyvydessä ole odotettavissa merkittävää muutosta myöskään tulevaisuudessa. Kymmenen vuoden kuluttua miehissä suurimman ikäryhmän muodostavat Taipalsaarella 70-74 vuotiaat ja naisissa 65-69 vuotiaat.

Kuva 2. Taipalsaaren ennustettu ikärakenne 2030

Väestöennuste ennakoi edellisten vuosien kehityksen perusteella tulevaa. Mikäli väestöennuste toteutuu, Taipalsaarella ikääntyneiden määrä kasvaa kaikkien muiden ikäryhmien vähetessä.

Kuva 3. Väestön ikärakenne, toteutunut ja ennuste 1990-2040

4.2. Ikääntyneiden asumisen nykytila

Taipalsaari sijaitsee 15 km Lappeenrannasta pohjoiseen ja sen asukasluku on noin 4 700 henkilöä. Taipalsaari on yksi Suomen vesistörikkaimmista saaristokunnista ja vesistöistä johtuen kunnassa asuminen on jakautunut useisiin taajamiin (mm. Saimaanharjun, Konstun, Kuivaketveleen ja Vehkataipaleen alueisiin). Asutus sijoittuu lähinnä kahden tieverkon - Taipalsaarentie ja Vehkataipaleentie, varrelle.

Saimaanharjusta voidaan puhua keskeisenä taajamana, vaikka hallinnollinen keskus sijaitsee edelleen Kirkonkylällä. Saimaanharju on perinteisesti ollut nuorten lapsiperheiden suosiossa hyvien palveluiden ja Lappeenrannan läheisyyden ansioista. Yli 64 -vuotiaita asukkaita on noin 25 %. Kunnan taajamissa asukkaista asuu noin 60 %. Vuonna 2020 Taipalsaarella oli 2089 asutokuntaa, joista 96 % asui rivi- tai pientaloissa.

Hankkeen alkaessa Taipalsaarella oli tarjolla vuokra-asumista, palveluasumista ja tehostettua palveluasumista, mutta välimuotoiset asumisratkaisut puuttuivat. Palvelukoti Taipale on Taipalsaaren kirkonkylällä sijaitseva ympärivuorokautista palveluasumista (aikaisemmin tehostettua palveluasumista) ja yhteisöllistä asumista (aikaisemmin palveluasumista) ikäihmisille tarjoava yksikkö. Tehostetun palveluasumisen yksikössä

Tervahöyryssä on 13 asukaspaikkaa ja kaksi lyhytaikaispaikkaa. Palveluasumisen yksikössä Kipparissa on 13 yhden hengen asuntoa ja kaksi perhehuonetta esimerkiksi pariskunnille. Kunta siis omistaa tilat, joihin hyvinvointialue tarjoaa palvelut.

Asumismuoto	Toimintakyky	Palvelun tarve	Tavoite	Henkilöstö
Ohjattu senioriasuminen	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat heikentyneet Kokee yksinäisyyttä ja turvattomuutta Pääsääntöisesti ei yöaikaisen avun tarvetta Pystyy itse hälyttämään apua	Tarvitsee säännöllisesti apua ja ohjausta päivittäisissä toimissa Hyötyy ohjatusta ryhmätoiminnasta	Yhteisön antama tuki ja kannustus sekä tukipalveluiden avulla saatu riittävä apu, jotta asuminen ohjatussa senioriasumisessa mahdollistuu	Asumisyksikön ohjaaja Hoidollinen apu kotihoidon henkilökunnan tuottamana Kotihoidon henkilökunta tuottaa tarvittavan yöaikaisen avun
Tukipalveluilla tuettu asuminen	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat heikentyneet Pystyy itse hälyttämään apua	Tarvitsee säännöllisesti apua ja ohjausta päivittäisissä toimissa	Toimintakyvyn tukeminen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman mukaan siten, että pystyy asumaan tukipalveluiden avulla asumisyksikössä	Kotihoidon tai asumisyksikön henkilökunta
Tuettu asuminen (palveluseteli)	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat heikentyneet Pystyy itse hälyttämään apua	Tarvitsee säännöllisesti apua ja ohjausta päivittäisissä toimissa	Toimintakyvyn tukeminen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman mukaan siten, että pystyy asumaan tukipalveluiden avulla asumisyksikössä	Asumisyksikön henkilökunta
Palveluasuminen	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat merkittävästi heikentyneet Jatkuva päiväaikaisen avun ja hoivan tarve	Tuen, hoivan ja avun tarve päivittäistä	Jäljellä olevan toimintakyvyn tukeminen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman mukaisesti	Asumisyksikön henkilökunta Tarvittavan yöaikaisen avun tuottaa samassa kiinteistössä toimiva tehostetun palveluasumisen henkilökunta
Tehostettu palveluasuminen	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat voimakkaasti heikentyneet eikä odotusta toimintakyvyn palautumiselle ole Jatkuva ympärivuorokautinen avun ja hoivan tarve	Tarvitsee jatkuvasti ohjausta, apua ja valvontaa ympäri vuorokauden	Jäljellä olevan toimintakyvyn tukeminen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman mukaisesti	Asumisyksikön henkilökunta

Vanhainkoti	Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen tai kognitiivinen toimintakyky ovat voimakkaasti heikentyneet eikä odotusta toimintakyvyn palautumiselle ole	Tarvitsee jatkuvasti ohjausta, apua ja valvontaa ympäri vuorokauden	Jäljellä olevan toimintakyvyn tukeminen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman mukaisesti	Vanhainkodin henkilökunta
	Jatkuva ympärivuorokautinen avun ja hoivan tarve			

Taulukko 1. Kuvaus Eksoten tarjoamista asumispalveluista Etelä-Karjalan alueella (Hoiva 2019)

Huomioitavaa on, että sosiaalihuoltolain muutoksen myötä 1.1.2023 alkaen asumispalveluja ovat tilapäinen ja tuettu asuminen, sekä yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen, jotka tulivat nykyisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen tilalle. Ohjatun senioriasumisen käsitettä tarkastellaan vielä. Haastetta valtakunnallisellakin tasolla on yhteisöllisen asumisen käsitteen käyttöönotto palveluasumisen korvaajaksi. Yhteisöllistä senioriasumista on ollut Suomessa jo vuosia ja käsitteet menevät helposti sekaisin. On tärkeää, että käsitteiden sisältö ymmärretään samalla tavoin.

Valtakunnallisesti vertailtuna ikääntyneet asuivat useammin omassa kodissaan puolisonsa kanssa (Sotkanet, 2020).

	Taipalsaari	Koko maa	
65 vuotta täyttäneiden asutokunnat, % kaikista asutokunnista	40,8	32,3	Taipalsaarella on keskimääräistä enemmän 65 vuotta täyttäneiden asutokuntia
65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista	42,8	51,1	Taipalsaarella on keskimääräistä enemmän 65 vuotta täyttäneitä pariskuntia

75 vuotta täyttäneiden asutokunnat, % kaikista asutokunnista	17,8	15	Taipalsaarella on keskimääräistä enemmän 75 vuotta täyttäneiden asutokuntia
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista	51,1	56,8	Taipalsaarella on keskimääräistä enemmän 75 vuotta täyttäneitä pariskuntia
Kotona asuvat 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	98,4	95,9	Taipalsaarelaiset 65 vuotta täyttäneet asuvat keskimääräistä useammin omassa kodissaan
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	96,3	91,9	Taipalsaarelaiset 75 vuotta täyttäneet asuvat keskimääräistä useammin omassa kodissaan
Kotona asuvat 80 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	93,8	88,0	Taipalsaarelaiset 80 vuotta täyttäneet asuvat keskimääräistä useammin omassa kodissaan
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	90,6	82,4	Taipalsaarelaiset 85 vuotta täyttäneet asuvat keskimääräistä useammin omassa kodissaan

Taulukko 2. Ikääntyneiden asuminen Taipalsaarella vertailu koko Suomeen

Taipalsaaren 75 -vuotta täyttäneistä ikäihmisistä oli kesäkuun 2020 laskelmien mukaan omaishoidon asiakkaita 1,5 % (17) ja kotihoidon palvelujen piirissä 4 % (46).

Palveluasumisessa ja tehostetussa palveluasumisessa molemmissa asui 1 % eli yhteensä 24 ikäihmistä.

Kun toimintakyky heikkenee, palvelutarve kasvaa. Vuoden 2021 lopussa omaishoitoperheitä oli 23, säännöllisen kotihoidon asiakkaita 41 ja lyhytaikaisen perhehoidon asiakkaita kolme. Palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen asiakkaita oli 28. Taipalsaarella oli eniten kotona asuvia 65 vuotta täyttäneitä kuntalaisia kaikista Etelä-Karjalan kunnista.

31.12.2021										
	YHT väestö 65 v tai yli	Asuu kotona *	%	Omaishoito	Säänn. kotihoito (oma + osto)	Perhehoito	Tuettu asuminen (oma + ostop)	Palveluas. (oma + ostop)	Teh.pas. (oma + ostop)	Pitkäaikais- hoito
Lappeenranta	17609	16936	96,2	319	782	83	78	131	464	0
Imatra	8126	7839	96,5	192	353	36	19	34	223	11
Luumäki	1575	1527	97,0	44	85	5	1	0	47	0
Lemi	765	739	96,6	28	34	5	0	1	25	0
Savitaipale	1305	1240	95,0	25	65	7	4	12	49	0
Taipalsaari	1221	1193	97,7	23	41	3	0	15	13	0
Parikkala	1897	1820	95,9	66	121	17	0	22	21	34
Rautjärvi	1262	1222	96,8	44	84	8	4	12	23	1
Ruokolahti	1729	1663	96,2	57	81	13	16	7	23	20
YHTEENSÄ	35489	34179		798	1646	177	122	234	889	66
			96,4	2,3 %	4,6 %	0,5 %	0,3 %	0,7 %	2,5 %	0,2 %

* 65 v. tai yli - tuettu asuminen-palveluasuminen-tehostettu palveluasuminen-pitkäaikaishoito=asuu kotona

Taulukko 3. 65 vuotta täyttäneiden asuminen Etelä-Karjalassa.

KOY Taipalsaaren vuokra-asunnot

Taipalsaaren kunnan vuokra-asunnoista vastaa Kiinteistö Oy Taipalsaaren asunnot. Kiinteistö Oy Taipalsaaren asunnot omistuksessa on 122 asuntoa, joista Palvelukoti Taipaleessa on 15 tehostetun palvelun asuntoa sekä 15 palveluasuntoa.

Vuokra-asunnot sijaitsevat Saimaanharjulla, Konstussa, Hauhianrannassa, Kirkonkylässä Röytyn ja Pappilankankaan asuntoalueella sekä Leväsessä. Asunnot ovat pääasiassa rivitaloja. Saimaanharjulla on yksi kerrostalo. Asuntojen koot vaihtelevat yksiöistä neljän huoneen ja keittiön huoneistoihin pinta-aloiltaan 34m² - 85,5 m². Vuokrat vaihtelevat 10,30 -13,00 € / m² + vesi ja sähkö. Esteettömyyttä tarkasteltaessa kaksitasoiset rivitalot eivät ole esteettömiä. Samoin Saimaanharjulla sijaitsevasta kerrostalosta puuttuu hissi.

KOY Taipalsaaren vuokra-asunnot 5.1.2021												
Osoite	Asumismuoto	Rakennusvuosi	Esteettömyys	Vuokra m ²	Vesimaksu/kk	Asukkaat alle 51 v.	Asukkaat 51-70 v	Asukkaat 71 v. tai yli	Asukkaita talossa yht.	Asuntojen määrä	Sijainti	Matka kauppaan m
Kirjolohentie 8	kerrostalo	1977	ei, ei hissiä	9,00	20	11	5	2	18	18	Saimaanharju	160
Haukitie 35	rivitalo	1991	kyllä	12,00	20	3	6	1	10	6	Saimaanharju	700
Honkatie 6	rivitalo	1987	kyllä	10,40	20	4	5	1	10	7	Kirkkonkylä	900
Honkatie 14	rivitalo	1992	kyllä	11,60	20	1	2	2	5	5	Kirkkonkylä	950
Kangastie 22	rivitalo	1990	kyllä	10,70	20	4	3	0	7	4	Kirkkonkylä	1000
Kuunsilta 2	rivitalo	1996	ei, 2 -tasoinen	10,90	20	7	3	0	10	5	Saimaanharju	1300
Röytyntie 1	rivitalo	2002	ei, 2 -tasoinen		20	10	3	2	15	11	Kirkkonkylä	550
Konstunkaari 1	rivitalo	1992	kyllä	12,00	20	17	10	3	30	20	Saimaanharju Konstu	1100
Konstunkaari 7	rivitalo	1997	kyllä	12,00	20	11	6	0	17	9	Saimaanharju Konstu	1400
Rinnetie 4	rivitalo	1987	kyllä		20	1	2	2	5	5	Levänen	9100
Yht.		ka 1991				69	45	13	127	90		
51-70 vuotiaista 34 asuu kunnan esteettömässä vuokra-asunnossa (75,6% kunnan vuokra-asunnoissa asuvista saman ikäisistä)												
yli 71 -vuotiaista 12 asuu kunnan esteettömässä vuokra-asunnossa (75% kunnan vuokra-asunnoissa asuvista saman ikäisistä)												
Ikäryhmään 51+ kuuluu Taipalsaarella 2306 henkilöä eli kunnan vuokra-asunnossa heistä asuu 61 (2,65%)												

Taulukko 4. KOY Taipalsaaren vuokratalot Taipalsaarella

Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen asuminen

Vanhustentaloyhteisöt ovat yhdistyksiä ja säätiöitä, joita on perustettu kunnissa vastaamaan paikallisiin ikääntyneiden asumisen tarpeisiin. Syynä yhdistys- ja säätiömuotoisen toiminnan käynnistämiseksi on ollut pääasiassa se, että tämä on mahdollistanut rakentamis- ja perustamisvaiheessa avustuksen saamisen.

Suomessa toimii paljon yhdistys- ja säätiömuotoisia vanhustentaloyhteisöjä, jotka tarjoavat vuokra-asuntoja ikääntyneille. Osa yhteisöistä tarjoaa lisäksi asumisen palveluita tai tehostettua palveluasumista. Useat vanhustentaloyhteisöt toimivat väestöltään vähenevillä alueilla, joilla väestö ikääntyy kasvukeskuksia nopeammin. Ikääntyneiden toiveet ja tarpeet asumiselle ovat muuttuneet. Yhä useammin toiveena on asunto keskustassa tai isommassa kuntakeskuksessa lähellä palveluita.

Taipalsaaren vanhustentaloyhdistys on perustettu muiden samankaltaisten yhdistysten tapaan 1970 -luvulla. Taipalsaaren vanhustentaloyhdistys tarjoaa edullista vuokra-asumista ikääntyneiden lisäksi myös muille asuntoa tarvitseville. Asumista tarjotaan Riihirinteessä (Koulutie ja Vilkolantie), Liljankodissa ja Myllyrinteessä. Yhdistyksellä on 55 vuokra-asuntoa, joista vanhemmissa seitsemässä rivitalossa 33.

Taipalsaaren vanhustentaloyhdistys ry Kirkonkylä									
Osoite	Asumismuoto	Rv	koko m2	Esteettömyys	Vuokra €	Asukkaita talossa yht.	Asuntojen määrä	Matka kauppaan m	Muuta
Riihirinne Koulutie 4 A-talo	rivitalo	1984	33,5-35	ulkoportaat	358	5	5	270	oma takapiha
Riihirinne B-talo	rivitalo	1984	33,5-35	ulkoportaat	358	4	4	270	oma takapiha
Riihirinne C -talo	rivitalo	1984	35	ulkoportaat	360	4	4	270	oma takapiha
Riihirinne D-talo	rivitalo	1984	35	ulkoportaat	360	5	5	270	oma takapiha
Vilkolantie 5 as 1-5	rivitalo	1973	30	ulkoportaat	279	5	5	270	oma takapiha
Vilkolantie as 6-10	rivitalo	1973	27-30	ulkoportaat	279	5	5	270	oma takapiha, luiska x 1
Vilkolantie as 11-15	rivitalo	1975	27-30	ulkoportaat	279	5	5	270	ei omaa pihaa
Liljankoti	rivitalo	1994	38,5	kyllä	491,6	6	6	280	oma takapiha
Myllyrinne	rivitalo	2000	39,5-47,5	kyllä	509-553	17	16	550	omat pihat
Yht.						56	55		

Taulukko 5. Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen asumisen kuvaus 2022

Kuva 4. Vanhustentaloyhdistyksen asumista kirkonkylällä

4.3. Taipalsaaren palvelut

Peruspalvelut ovat jakautuneet hajanaisen taajamarakenteen takia pääosin kirkonkylälle ja Saimaanharjulle. Palveluihin on otettu mukaan asumisen kyselyssä kartoitetut palvelut.

	Kirkonkylä	Saimaanharju
Ruokakauppa	x	x
Posti	x	x
Pankki (toimipiste tai automaatti)		x
Hyvinvointiasema	x	
Kirjasto		x
Ikäihmisten kohtaamispaikka		x
Apteekki		x
Kampaamo	x	x
Kulttuuripalvelut (museot, näyttelyt)	x	
Sisäliikuntapaikat (kuntosali)	x	
Ulkoliikuntapaikat (ulkoilureitit)	x	x
Ruokaravintola	x	x
Joukkoliikenne	x	x

Taulukko 6. Palvelujen sijoittuminen kirkonkylälle ja Saimaanharjulle

Etelä-Karjalan hyvinvointialue, aikaisemmin sosiaali- ja terveystieteiden Eksote järjestää Etelä-Karjalan kuntien puolesta kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut. Hyvinvointialue tavoittelee ikäihmisten terveyden edistämällä toimintakyvyn ylläpitämistä ja vajausten ennalta ehkäisyä. Maakunnassa tavoitteena on siirtää iäkkäiden jatkuvaa palvelutarvetta hyvinvointia ja terveyttä edistävällä toiminnalla, ennakoinnilla, ja iäkkään osallisuutta ja toimintakykyä tukevilla ratkaisuilla, hyödyntäen digitalisaatiota, etäpalveluja ja asiakasohjausta. Yhteistyön kehittämiseen panostetaan kuntien ja eri palvelutuottajien kanssa. Palvelurakenne on avoimempainen, ja liikkuviin, digitaalisiin ja kotiin vietäviin palveluihin onkin panostettu. Pääpaino on ennakoivassa toiminnassa ja suunnitelmassa ikääntyneen väestön tukemiseksi 2021-2025 visiona on ikäystävällinen Etelä-Karjala toimintakykyisenä kotona, arjessa ja elämässä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kotihoito myöntää palvelut yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen ja kotihoidon palveluiden myöntämisperusteiden mukaisesti. Palvelutarvetta arvioitaessa huomioidaan asiakkaan mahdollisuus käyttää hyvinvointiteknologiaa toimintakykynsä mukaisesti, esim. videovälitteiset etäyhteyskäynnit, älykäs lääkeannostelija.

Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen kunnan keskeiseksi perustehtäväksi. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla. Hyvinvointialue vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin

lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Hyvinvointialueiden tehtävänä on myös tukea kuntia asiantuntemuksellaan.

4.4. Kaavoitus

Kotona asumista halutaan tukea eri tavoin, mikä edellyttää erilaisten verkostojen yhteistyötä myös kaavoituksellisten ratkaisujen osalta. Parhaillaan kunnassa on käynnissä merkittäviä kaavaprojekteja mm. Konstunrannan asemakaava, taajamayleiskaava ja Ketveleen yrityspuiston asemakaava.

Kirkonkylällä on useita muutostarpeita ja osittain myös kaavan laajennusmahdollisuuksia. Kaavamuutokset voi olla tarpeen pilkkoa useampaan kaavahankkeeseen. Kaavamuutokset käynnistetään seuraavan 5 vuoden sisällä.

Saimaanharjua on tarpeellista tutkia epäkäytännöllisten pienten puisto- ja virkistysalueiden poistamista ja liittämiseksi tonttien lisäalueiksi. Lisäksi muutamilla tonteilla on huonokuntoisia rakennuksia. Näiden tonttien hyödyntäminen välimuotoisiin asumisen ratkaisuihin tulee selvittää. Kaavamuutokset käynnistetään seuraavan 5 vuoden sisällä.

Konstun alueen asemakaavan kaavamuutoksen tavoitteena on tiivistää yhdyskuntarakennetta tutkimalla uusien erillispientalojen sijoittamismahdollisuuksia etenkin rakentamiseen varatuilla alueilla, joiden rakentaminen ei ole toteutunut. Konstun lämpölaitoksen pohjoispuolella olevalle metsätalousalueelle ei ole kaavallisia perusteita vaan se on järkevää muuttaa lähivirkistysalueeksi, koska käytännössä se on jo siinä käytössä tällä hetkellä.

Konstunrannan asemakaavan muutos koskee myös Taipalsaaren vanhan sairaalan aluetta. Taipalsaaren kunta osti Lappeenrannan kaupungilta vanhan sairaala-alueen Konstusta vuonna 2016. Aluetta voidaan kehittää asumis- ja työpaikka-alueena. Sairaalan päärakennuksen tontille (KTY) on osoitettu hyvin monipuolista toimintaa, Toimitilarakennusten korttelialue. Alueelle voidaan rakentaa toimistorakennuksia sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia teollisuus- ja varastorakennuksia tai niiden yhdistelmiä. Korttelialueelle voi sijoittua myös liiketiloja sekä palvelun ja majoituksen toimitiloja, jos ne luonteeltaan sopivat muun toiminnan yhteyteen.

4.5. Taipalsaaren asuntopoliittinen ohjelma 2014-2020

Ohjelmassa todetaan, että on pyrittävä ohjaamaan asuntopoliittikkaa siten, että vuokra-asuntojen tarjonta vastaa myös tulevaisuuden vaatimuksia. Vuokra-asuntojen tarjonnan vastaavuutta kysyntään ja vuokra-asuntoyhtiön kannattavuutta parantaisi tehtävä pienimuotoinen vuokra-asuntokannan uudistaminen hankkimalla uusia, paremmin kysyntään vastaavia asuntoja sekä luopumalla samaan aikaan vanhentuneesta kysyntää vastaamattomasta vuokra-asuntokannasta.

Varttuneet tulevat olemaan entistä parempikuntoisia ja tehostettujen palvelujen tarve keskittyy loppuvuosien osalle. Kunnan kannalta on tärkeää panostaa nyt varttuneiden liikkumiseen ja omatomisen selviytymisen tukemiseen. Yhtenä keinona tähän on asumisen ja palveluasumisen erilaisten ratkaisujen kehittäminen.

Vuokra-asuntojen puolella huomiota on syytä kiinnittää oikean kokoisten asuntojen saatavuuteen ottaen huomioon painopisteryhmien tulevaisuuden tarpeet. Uutena painopisteenä on nousemassa vanhusten palveluasuntotuotanto. Kunnan kannalta keskeisessä roolissa käytännön toteutuksessa on Kiinteistö Oy Taipalsaaren Asunnot.

Taipalsaarella tuetaan ikäihmisten omassa kodissa asumista lisäämällä olemassa olevan asuntokannan esteettömyyttä sekä ohjaamalla kaavoitusta ja uudisrakentamista ikäihmisille soveltuviin paikkoihin kunnan keskeisille alueille. Tavanomaisten asuntojen lisäksi tarvitaan yhä enemmän nimenomaan seniori-ikäisille tarkoitettuja asuntoja. Perinteisten vanhusten vuokratulojen rinnalle tulee rakentaa muuta ikäihmisille soveltuvaa asuntokantaa. Senioritalon vähimmäisvaatimuksina voidaan pitää esteetöntä asuntosuunnittelua ja hyvää sijaintia. Vanhusväestön omatomisen senioriasumisen ja palveluasumisen painottuminen keskustaan ja taajamien tuntumassa sijaitseville asuntoalueille helpottaa kotiin annettavien palvelujen järjestämistä. Asuntopoliittinen ohjelma tulee päivittää.

4.6. Taipalsaaren kuntastrategia 2022-2025

Taipalsaari pyrkii lähivuosina vahvistamaan yrityskantaansa ja asumisen houkuttavuutta luontoa rasittamatta. Kuntastrategian yhteisinä arvioina ovat Taipalsaari-henki, turvallisuus ja rohkeus. Painopistealueina puolestaan mainitaan kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin huomioiminen, luonnon kunnioittaminen sekä talouden tasapaino.

Kuva 5. Taipalsaaren kuntastrategia 2022-2025

4.7. Taipalsaaren maapoliittinen ohjelma

Maapolitiikalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja tavoitteita joiden tarkoituksena on luoda edellytykset yhdyskuntien kehittämiseksi (MRL 5 a §). Kunnan harjoittaman maapolitiikan osia ovat muun muassa maa-alueiden hankinta ja luovutus sekä kaavojen toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet kuten korotettu kiinteistövero tai lunastus. Maapolitiikka yhdessä kaavoituksen ja etenkin yleiskaavoituksen kanssa muodostavat kunnan maankäyttöpoliittikan, jonka avulla suunnitellaan ja toteutetaan kunnan eri toimintojen tarvitsemat maankäyttöratkaisut.

Taipalsaaren maapoliittisen ohjelman 2021-2027 avulla Taipalsaarella halutaan mm. kehittää palvelutarjontaa ja toimivaa joukkoliikennettä, turvata riittävät julkiset palvelut sekä tarjota monipuolisia ja esteettömiä asumismahdollisuuksia.

4.8. Meijä Taipalsaari kysely 2021

Kysely toteutettiin Oiva osallisuus Etelä-Karjalassa –hankkeen toimesta 1.7.-15.8.2021 sähköisenä kyselynä (webropol). Paperilomake oli saatavilla kunnantalon aulassa, Taipalsaaren matkailuinfossa, Taipalsaaren kirjastossa ja Röytyn kahviossa. Kyselystä tiedotettiin kunnan verkkosivujen ajankohtaista-osiossa, somekanavissa, tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä kyläyhdistysten kautta.

Kysely suunnattiin kaikille taipalsaarelaisille ja Taipalsaaren asioista kiinnostuneille. Kyselyssä kysyttiin asukkaiden näkemyksiä oman kokemuksen kautta, mihin asioihin tulevaisuudessa Taipalsaarella tulisi keskittyä. Kyselyllä haluttiin myös selvittää, miten asukkaat haluavat osallistua ja vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin ja miten vuoropuhelua kunnan kanssa voitaisiin lisätä. Kyselyyn saatiin 246 vastausta (234 sähköisenä ja 12 paperilla).

Ikääntyneiden asumisen näkökulmasta vastauksista nousivat kehittämiskohteena vuokra-asuminen ja kohtuulliset vuokrahinnat sekä kuntatiedote. Vanhaa sairaala- aluetta haluttiin kehittää esim. Hämeenlinnan Aulangon tyyliin, mutta toki pienemmässä mittakaavassa.

4.9. Kohtaamispaikka Luoto

Kohtaamispaikka Luoto on taipalsaarelaisien yhteinen tila, jonne voi poiketa kysymään, keskustelemaan ja viihtymään. Kohtaamispaikka on olohuone keskellä Saimaanharjun taajamaa, kylän tarjoamien palveluiden vierellä, näkyvällä paikalla Kuhatien varressa. Toimintaa pyritään levittämään ympäri kuntaa toiveiden ja mahdollisuuksien mukaan.

Kohtaamispaikka pyrkii tukemaan osallistamista, ehkäisemään syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Tavoitteena on vahvistaa yhteisöllisyyttä, tarjota apua sekä auttaa vertaistuen löytämisessä. Tila on arkisin auki päivittäin.

4.10. Asukasneuvonta

Taipalsaaren kunnan asukasneuvonta tarjoaa matalan kynnyksen asumis- ja talousneuvontaa sekä palveluohjausta ja -neuvontaa kunnan asukkaille. Asukasneuvonnan asiakkaita ovat kaikki kuntalaiset ikään ja asumismuotoon katsomatta.

Työn tavoitteena on asumisen turvaaminen, asumishäiriöiden vähentäminen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisy sekä talousongelmien ehkäiseminen ja ihmisen hyvinvoinnin tukeminen. Asukasneuvontaan kannattaa olla yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa – parhaimmillaan työ on varhaista puuttumista ja tukea sekä ennaltaehkäisevää työtä. Kunnan asukkaat voivat olla itse yhteydessä asukasneuvontaan ja palvelun piiriin ohjautetaan myös vuokranantajien tai esimerkiksi sosiaalipalveluiden kautta.

Työtä tehdään yhdessä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa mukana on esimerkiksi asiakkaan omaisia, läheisiä sekä muita toimijoita. Asukasneuvojan työ on suurelta osin verkostotyötä, työtä tehdään moniammatillisessa yhteistyössä monien eri toimijoiden kanssa.

Ikäihmiset ovat suuri ja kasvava asiakasryhmä asukasneuvonnassa ja palvelusta koetaan olevan suuri hyöty ikäihmisille. Varsinkin kotiin tuotava ohjaus ja neuvonta koetaan todella tarpeellisena palveluna.

Asukasneuvonta on yksilöllistä, lyhytaikaista matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa kaikissa asumiseen, talouteen ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa, esimerkiksi; asunnon hakemiseen liittyvissä kysymyksissä, asumiseen liittyvissä maksuvaikeuksissa, erilaisissa velkatilanteissa, häätöuhkatilanteessa, asumiseen liittyvien tukien ja etuuksien hakemisessa ja muissa taloudellisissa kysymyksissä sekä hakemuksien täyttämässä. Työnkuvaan kuuluu asumis- ja talousneuvonnan lisäksi asukkaan elämänhallinnan ja itsenäisen asumisen tukeminen. Asiakkaan kanssa yhdessä kartoitetaan tarvittavia ja oikea-aikaisia palveluita ja ohjataan asiakas palveluiden piiriin, esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu, talous- ja velkaneuvonta tai erilaiset kotiin vietävät palvelut. Tarvittaessa asukasneuvoja tekee asiakkaasta huoli-ilmoituksen, palvelutarpeen arviopyynnön tai ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta eteenpäin viranomaisille.

Kotikäynnit asukasneuvojan toimesta helpottavat asiakkaan elämää suuresti. Kotikäyntien yhteydessä voidaan samalla havainnoida asiakkaan omaa toimintakykyä; näkyykö viitteitä alentuneesta toimintakyvystä kotona, onko tarvetta siivouspalveluille tai jollekin muulle kotiin vietävälle tuelle, onko palokuormaa tai muuta huolta asiakkaan tilanteesta tai asumisesta ja onko yksin asukasneuvonnan tuki riittävä vai olisiko palvelutarpeen arvio tai huoli-ilmoitus tarvittava toimenpide.

Asukasneuvonnan avulla Taipalsaaren kunnassa asuvat ikäihmiset ovat saaneet apua ja tukea itsenäisen asumisen turvaamiseksi, taloudellisen tilanteen helpottamiseksi ja lisäksi he ovat päässeet oikea-aikaisten ja tarvittavien palveluiden piiriin.

Asumisneuvontatyötä koordinoi ARA ja Taipalsaaren kunnan asukasneuvonnan rahoituksesta vastaa ARA yhdessä Taipalsaaren kunnan kanssa.

5. Mitä Ikääntyneiden asumisratkaisut hankkeessa tehtiin?

Ikääntyneiden asumisratkaisut -hankkeessa tehtiin asumisen osalta asumisen kysely kuntalaisille, esteettömyyskartoitus potentiaalisessa senioritalossa (Kirjolohentie 8), yhteisöllisen asumisen selvitys ja kuntokartoitus Taipalsaaren vanhassa sairaalassa ja kuntotutkimukset vanhustentaloyhdistyksen vanhemmissa rivitaloissa. Päätäjille ja vanhus- ja vammaisneuvostolle tehtiin kysely asumisen ennakoinnista ja varautumisesta kunnassa. Lisäksi tehtiin esteettömyyskartoitukset kirkonkylän kiinteistöissä ja ympäristössä vanhus- ja vammaisneuvoston ehdotusten mukaisesti.

5.1. Asumisen kysely kuntalaisille

Tavoite

Kyselyn avulla selvitettiin, millaisia ikäystävällisiä asumisratkaisuja Taipalsaarella tarvitaan ikääntyvien kuntalaisten mielestä tulevaisuudessa. Erityisesti tarkasteltiin senioriasumisen ja muiden välimuotoisten sekä yhteisöllisten asumismuotojen mahdollisuuksia. Lisäksi pyydettiin konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kunnan ikäystävällisyyden parantamiseksi.

Toteuttaminen

Kysely toteutettiin sähköisenä webropol -kyselynä tammi-helmikuussa 2022. Kyselyyn voivat vastata 55 vuotta täyttäneet kuntalaiset.

Poimintoja vastauksista

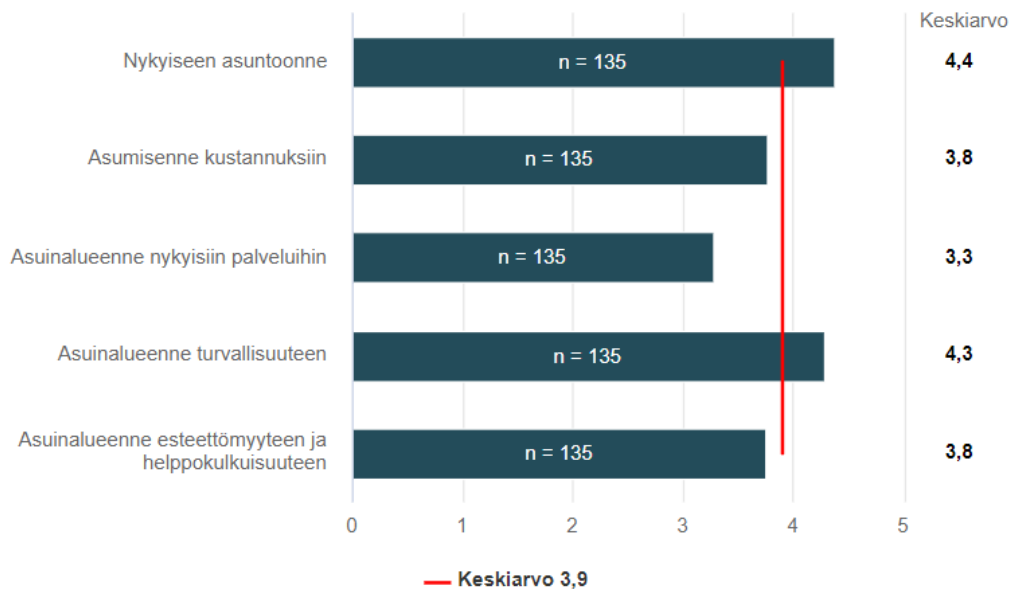
Kyselyyn saatiin 135 vastausta. Vastaajista 71% oli naisia. 72% vastaajista asui omakotitalossa. 64% asunnon koko oli 4 huonetta tai enemmän + keittiö. 81% taloudessa asui kaksi tai useampi henkilö. 93% asuu omistusasunnossa.

Kysyttäessä tyytyväisyyttä asteikolla 1 -5 vastaajat arvioivat seuraavaa:

8. Kuinka tyytyväinen olette

Arvioi asteikolla 1=erittäin tyytymätön - 5=erittäin tyytyväinen

Vastaajien määrä: 135

Kuvio 1. Asukkaiden asumisen tyytyväisyys

Asumisen esteettömyyttä kysyttäessä 48 % kertoi pihansa olevan jyrkkä, kalteva tai talvisin liukas. 41 % vastaajista kertoi asunnossaan olevan portaita ja 23 % kynnyksiä. Hieman vajaa kolmannes kertoi asumisensa olevan täysin esteetöntä. 64 % arvioi, että heidän kotinsa soveltuisi heille, vaikka oma toimintakyky laskisikin. Sen sijaan 49 vastaajaa (36%) arvioi, ettei nykyisessä kodissa voisi enää asua toimintakyvyn heikentyessä.

44 % vastaajista oli miettinyt tulevaisuuden asumistaan melko paljon, 43 % melko vähän, 11 % paljon ja 2 % ei ollenkaan. Kysyttäessä muuttohalukkuutta 5-10 vuoden sisällä, mikäli se olisi taloudellisesti mahdollista, 45 % vastaajista kertoi olevansa asiasta erittäin tai melko paljon kiinnostunut. Suurimpina syinä muuttohalukkuudelle olivat nykyisen asunnon liian suuri koko (39 %), halu muuttaa lähemmäs keskustaa/palveluja (35 %) ja vaiva nykyisen kodin hoitamisesta (34 %). Useammassa vastauksissa kerrottiin syynä olevan pyörätien puuttuminen Haikkaanlahden ja kirkonkylän välillä (turvattomuus/vaarallisuus) ja huonot bussiyhteydet kaupunkiin.

Entä vastaajien asuminen 10 vuoden kuluttua?

- 56 % vastaajista näkee asuvansa omassa kodissaan 10 vuoden kuluttua.

- 28 % (38 vastaajaa) kertoi muuttavansa toiseen kunta, joka mainittiin useimmiten olevan Lappeenranta.
- 43 % haluaa asua omakotitalossa, 24 % rivitalossa ja 18 % kerrostalossa. 15 % ei osannut vastata kysymykseen.
- 64 % vastaajista haluaa asua omistusasunnossa
- asunnon koko mieluiten 3 h + keittiö (51%) tai 2 h + keittiö (36%). Vain kaksi vastaajaa haluaa asua yksiössä.
- lähipalveluista kävelymatkan päässä tulee tärkeysjärjestyksessä olla ruokakauppa, ulkoliikuntapalvelut, apteekki, hyvinvointiasema ja posti. Sen sijaan pankkipalvelut, parturi/kampaamopalvelut ja kulttuuripalvelut voidaan hankkia kauempaakin.
- kotiin saatavien palvelujen tärkeyttä arvioitiin ka 3,9, (asteikolla 1=ei lainkaan tärkeää ja 5= erittäin tärkeää). Tärkeimpinä palveluina pidettiin päivittäistavaroiden kotiinkuljetusta, etäpalvelu/etävastaanottoa sekä apteekkipalveluja.
- kodin lähellä tulee olla luonto lähellä, ympäristö tulee olla turvallinen, kodissa tulee olla hyvät internet yhteydet, ympäristön tulee olla esteetön ja helppokulkuinen ja kodin lähellä tulee asua eri-ikäisiä ihmisiä. Vähiten tärkeänä pidettiin sitä, että kodin lähellä asuu pääasiassa oman ikäisiä ihmisiä.

	erittäin paljon	melko paljon	melko vähän	erittäin vähän
senioriasuminen	13	30	37	20
ohjattu senioriasuminen	4	33	42	21
yhteisöllinen asuminen	12	37	33	18
uusi kiinteistö asumisosuus-kuntamallilla	4	21	43	32

Taulukko 7. Kiinnostus välimuotoisiin asumismuotoihin (% osuus vastaajista)

Mihin välimuotoisia asumisratkaisuja tulisi sitten perusta? Lähes yhtä paljon kaikissa asumismuodoissa saivat kannatusta Saimaanharju ja kirkonkylä. Ainoastaan yhteisöllisen asuminen tulisi toteuttaa remontoimalla vanhan sairaalan tilat.

Asumisosuus-kuntamallista oltiin hankkeessa kiinnostuneita, mutta rahoittaja ei pitänyt kunnan pienen koon takia rahoitusmahdollisuuksia realistisena ja tarkempaa selvitystä ei tehty. Kunta voi halutessaan tehdä sen itse.

Miten kunnan tulisi ensisijaisesti kehittää asumista vastaajien mielestä? 39 % toivoo uudenlaisia asumisen konsepteja, 29 % uusia asuntoja palvelujen äärelle ja 13 % uusia kunnan vuokra-asuntoja. Uudet omistusasunnot saivat kannatusta 9% ja asumisomistusasunnot 6 %. Yksittäisissä vastauksissa toivottiin yhteisöasuntoja ja vanha sairaala tulisi peruskorjata eri-ikäisten asuintaloksi.

Kyselyssä pyydettiin kertomaan myös asioita, jotka parantaisivat kunnan ikä- ja muistiystävällisyyttä. Vastaukset voitiin luokitella seuraaviin toiveisiin:

1. Palvelut – palvelujen kehittäminen (esimerkiksi hyvä joukkoliikenne) ja erityisesti niiden säilyminen (hyvinvointiasema, apteekki)
2. Asuminen – vanhuksille lisää välimuotoisia asumisratkaisuja palvelujen lähelle. Kunnassa tulee olla asumisen vaihtoehtoja, ettei tarvitse muuttaa toiseen kuntaan.
3. Liikkuminen – lisää kevyenliikenteen väyliä, joita pidetään kunnossa myös talvisin, luonnossa hyvät ulkoilu – ja lenkkimaastot ja niistä huolehtiminen, esteetöntä liikkumista (Savitaipaleen pinkki tie)

4. Sosiaalinen kanssakäyminen – toimintaa ja virikkeitä niitä kaipaaville myös kyliin, yhteisölliset tapaamistilat, erilaisia harrastusmahdollisuuksia, yhteisöllisyyden vahvistamista

Asumisen kyselyn hyödyntäminen

Saadut vastaukset kertovat ikääntyvien kuntalaisten asumisen nykytilasta ja toiveista, joiden selvittäminen muuten olisi haasteellista. Ennen asumisen kehittämistä tämä tietopohja tulee olla saatavilla ja hyödynnettävissä. On oletettavaa, etteivät tämän hetken ikääntyneiden asumistoiveet ja tarpeet ole samanlaisia kuin ne ovat tulevaisuuden ikääntyneille eli nykyisille keski-ikäisille. Kyselyn tekeminen säännöllisesti kertoo myös toiveissa ja tarpeissa tapahtuvissa muutoksissa niin, että kunnalla on mahdollisuus reagoida niihin oikea-aikaisesti.

5.2. Selvitys asumisosuuskuntamallista

Tavoite

Haluttiin selvittää kiinnostus ja mahdollisuudet toteuttaa asumista uudella mallilla Taipalsaarella. Osuuskuntamalli tarjoaa valtiolle edullisen tavan tarjota kohtuuhintaista asumista pieni- ja keskituloisille. Optimitilanteessa osuuskunnat voisivat lisätä asumisen yhteisöllisyyttä ja kohtuuhintaisuutta. Parhaimmillaan asukas pääsisi niissä vaikuttamaan asumiseensa jo rakennuttamisvaiheessa. Asumisosuuskuntamallissa osuuskunta siis rakennuttaa itselleen kiinteistön, hallinnoi sitä ja vuokraa asuinhuoneistoja jäsenilleen. Vuokranmaksulla katetaan talon lainan lyhennykset ja talon ylläpito- ja kehityskustannukset.

Toteuttaminen

Perlacon (nykyisin FCG) lähestyi hanketta asumisosuuskuntamallin markkinoimiseksi marraskuussa 2021. Yrityksen kanssa pidettiin yksi teams -palaveri. Asukkaiden omarahoitusosuuden vaihtelee paikkakunnittain muutamasta % - 30% (Järvenpää - Riihimäki). ARA on ollut takaajana joillakin paikkakunnilla jopa 95% osuudella, mutta esim. Taipalsaaren kohdalla tällainen ei kuulemma onnistuisi kunnan pienen koon takia. Myöskään hankkeen rahoittaja ei nähnyt lisäselvitysten tarpeellisuutta hankkeen toimenpiteenä. Kiinnostus asiaa kohtaan kuitenkin jäi. Asumisen kyselyssä 25 % vastaajista kertoi olevansa erittäin tai melko kiinnostunut tästä asumisen mallista.

Hyödyntäminen

Kunta voi halutessaan selvittää asumisosuuskuntamallin mahdollisuudet. Tarkka lainsäädäntö puuttuu yhä ja osuuskunta voikin perustua monen tyyppiseen juridiseen malliin.

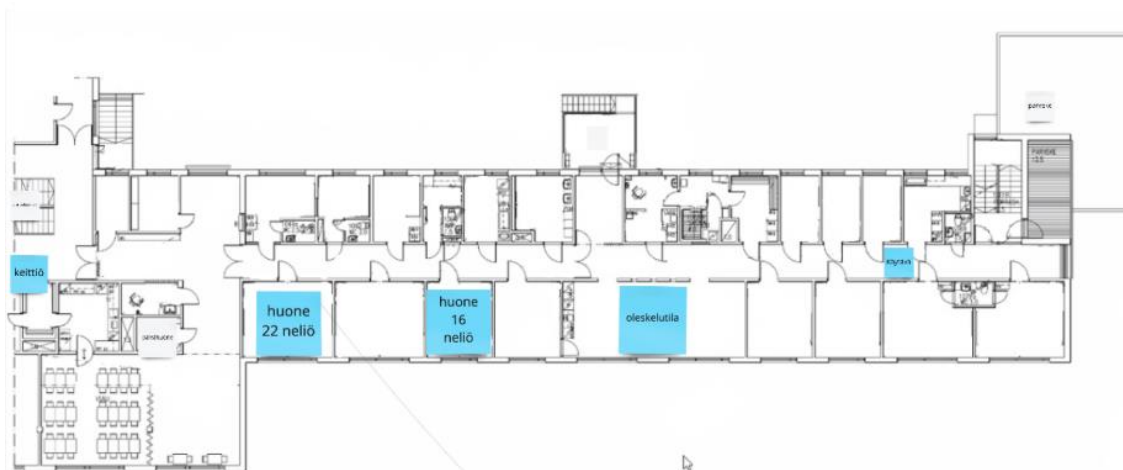
5.3. Opiskelijoiden ohjaus Taipoloksen yhteisöllisen asumisen selvitystyössä

Tavoite

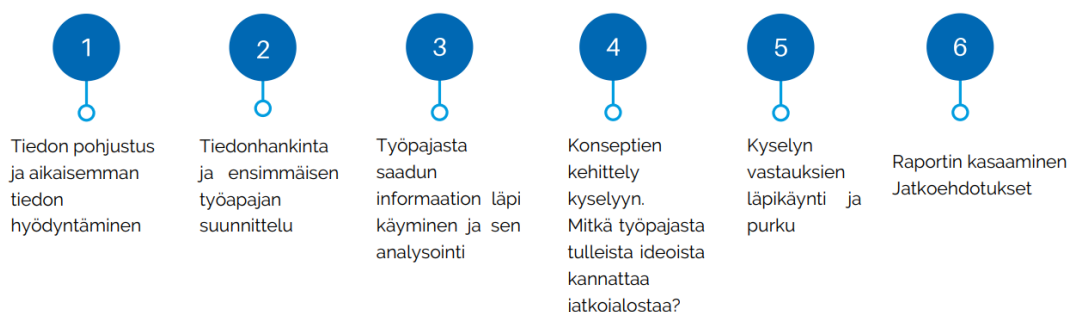
Tavoitteena oli suunnitella uutta elämää Taipalsaaren vanhan sairaalan tiloihin ja selvittää millaisesta yhteisöllisestä asumisesta kuntalaiset olisivat kiinnostuneita sinne kehittämään. Tavoitteena oli luoda erilaisia ideoita Taipoloksen tiloihin. Uusi Taipolis ratkaisisi senioriasumisen puutteet alueella ja toisi ihmisiä yhteen samalla elävöittäen koko kaunista Saimaanharjun aluetta. Siksi opiskelijat tutkivat, mitkä tekisivät Taipoliksesta koko Etelä-Karjalan alueen vetovoimaisimman asuinrakennuksen.

Toteuttaminen

Selvitystyö toteutettiin Ikääntyneiden asumisratkaisut -hankkeen, Taipalsaaren kunnan ja LAB -ammattikorkeakoulun Lahden palvelumuotoilu- ja sisustusarkkitehtipöytätyöryhmien yhteistyönä. Työ perustui osittain jo teetettyyn asumiseen liittyvään kyselyyn. Kyselyn perusteella asumiseen haluttiin vaihtoehtoja. Yhteisöllisestä asumisesta oltiin kiinnostuneita, ja sitä kannatti vastaajien mukaan kehittää nimenomaan vanhan sairaalan tiloihin. Taipoloksen sijainti toimii hyvin perusteluna sille, ettei tyhjää sairaalarakennusta kannata pitää käyttämättömänä. Kaikki palvelut ovat kivenheiton päässä ja kaunis Saimaan luonto ympärillä.

Kehitysprosessin vaiheet tiedonhankinnasta asti

Kuvio 2. Opiskelijoiden työskentelyprosessin kuvaus

Opiskelijat tekivät työpajojen järjestämisen lisäksi erillisen Taipolis –kyselyn, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, onko ihmisillä ylipäättensä kiinnostusta asua Taipalsaarella. Kyselyyn saatiin 18 vastausta.

Mitkä tekijät Taipalsaarella saisivat sinut jäämään tai muuttamaan sinne, ja miksi?

- Kunnan hyvinvointi ja elinvoimaisuus, palvelut, yhteisöllisyys, ystävät ja naapurit
- Kunnan pitäisi sijoittaa lapset ja vanhukset sisäilmaltaan terveisiin tiloihin. Nyt niin ei ole.
- Luonto lähellä
- Jäisin jos asuntoja rakennettaisiin monipuolisesti ja eri ikääntymiseen vaiheisiin
- Antakaa vanhan asua kotona kun voi
- Riittävät palvelut ja julkinen liikenne
- Turvallinen ja laadukas asumispalvelu
- Luonto ja luonnon läheisyys

- Syntymäkotikunta
- Suku
- Hyvät peruspalvelut ja hyvinvointiaseman palvelut, niin kuin nyt
- Palvelujen pitäisi olla kävelymatkan päässä
- Nykyistä parempi asunto, tarpeelliset palvelut ja jokin henkilökohtainen syy, miksi sinne muuttaisin
- Sairastuminen iäkkäänä, avun tarve

Entä yhteisöllinen asuminen?

- 56 % on kiinnostunut yhteisöllisestä asumisesta
- 56 % kertoo haluavansa yhteistä tiloista huolimatta 2-3 huoneen asunnon
- asunto mielellään 35-50 m kokoinen
- oma keittiö, vaikka pienempikin
- yhteiskeittiössä pitäisi olla tarpeelliset koneet ja työvälineet, jokainen siivoaa omat jälkensä
- yhteiskeittiössä kokataan vain silloin tällöin
- yhteisöllisessä asumisessa erillinen nukkumatila on lähes kaikille tärkeä
- oleskelutilan toivottiin olevan mukava iso tila, jossa voisi itsekseen lueskella tai tehdä palapelejä, mutta myös osallistua erilaisiin ohjelmiin muutaman kerran viikossa
- 4. krs tilat haluttiin olevan avoimia kaikille. Siellä voisi olla kahvila/ravintola, yksityistilaisuuksia, erilaisia kulttuuritapahtumia kaikille (konsertteja, taidenäyttelyjä, klubitapahtumia), kursseja, viikonloppubrunseja, tansseja, sokkotreffejä ikäihmisille jne.
- kesäaikaan toivottiin pidempää aukioloaikaa.

- rannalla olisi hyvä olla sauna kaikkien kuntalaisten käyttöön
- esteettömät ulkotilat, jossa luontopolku ja yhteiset ulkotilat (ulkokeittiö)
- yhteysvenettä Taipalsaaren ja Lappeenrannan välillä ei koettu tarpeelliseksi

Käyttäjäprofiilit

Käyttäjäprofiilit luotiin projektiin kertyneiden materiaalien pohjalta. Teksteistä vastasi Oona Kallio ja kuvituksesta Sonja Koivuoja.

Seppo 72

Arvostaa yhteisiä kahvihetkiä ja nauttii lähiluonnossa liikkumisesta. Arvostaa kodinomaisuutta ja toivoo asuntoonsa toimivat erilliset nukkumatilat ja oman keittiön missä kokata vieraille.

Aura 85

Hyväkuntoinen ja sosiaalinen asukas jolla on paljon omia harrastuksia. Aura haluaa säilyttää vapauden harrastaa ja toimia silloin kun haluaa. Aura toivoo että yksityisyys säilyisi myös yhteisöllisyyden rinnalla.

Linnea 35

Kesäasukas jolla mökki järvenrannalla. Käy Taipoliksessa veneellä lasten kanssa kahvilla ja on kiinnostunut koko perheen aktiviteeteista ja tapahtumista alueella.

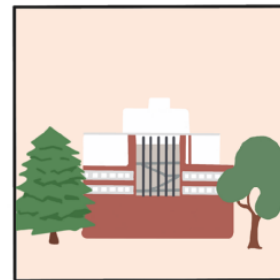
Kuva 7. Opiskelijoiden luomat Taipoliksena käyttäjäprofiilit

Pirkko on saapunut mökille ja soittaa Mairelle, joka on muuttanut sairaalan tiloihin remontoituun asuntoon.

Maire pyytää Pirkkoa Kauden avajais-tanssiin sky bariin. Onneksi Pirkko oli pakannut mukaan kesämekkinsä!

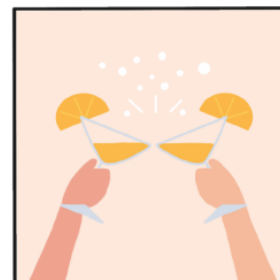
Pirkko saapuu uudistetun Taipoliksena pihaan, jonka vehreä luontoympäristö kutsuu myös liikkumaan.

Ala-aulessa hän näkee ilmoituksen neljännen kerroksen sky barin tapahtumista. Täällähän on vaikka mitä!

Mukavaa nähdä vanhaa ystävää ja päästä tanssiin, ensi viikonloppuna voisimme tulla yhdessä brunssille.

Tanssin lomassa ystävykset tilaavat juomat ja menevät terassille katsomaan auringonlaskua. Tulossa ihana kesä Taipalsaarella!

Storyboard ja kuvitus: Mimma Kivinen

Kuva 8. Mitä kaikkea yhteisöllinen asuminen voi sisältää

Raportti ”Taipolis – Vanhasta sairaalasta kohti yhteisöllistä senioriasumista” valmistui toukokuussa 2022.

Taipolis selvitystyön hyödyntäminen

Raportista saadaan kuntalaisten näkemyksiä siitä, millaiseksi yhteisöllistä asumista tulisi kehittää. Yhteisölliseen asumiseen liittyy vahvasti myös yhteisöllinen ympäristö, johon ulkopuolisetkin ovat tervetulleita.

5.4. Selvitettiin pitkäaikaisen perhehoidon mahdollisuudet Taipalsaaren vanhassa sairaalassa

Tavoite

Selvittää, voiko Taipalsaaren sairaalan osastoa (ent. seniorikoti Kultaharju) hyödyntää pitkäaikaisen perhehoidon toteuttamiseen.

Toteuttaminen

Keskustelu perhehoidon koordinaattori Minna Valtosen ja teknisen päällikön Samuli Kakon kanssa. Tilat itsessään olisi voinut kohtuullisilla muutoksilla muuttaa perhehoitoon soveltuviksi. Perhehoitajat saavat asiakkaista hoitopalkkion ja kulukorvaukset. Kodin kustannuksista he vastaavat itse. Tilojen vuokra oli liian korkea perhehoidon mahdollistamiseen.

Perhehoidon selvitystyön hyödyntäminen

Perhehoito on todettu ihanteelliseksi asumismuodoksi ympäri Suomea. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella mietitään vetovoimatekijöitä pitkäaikaisen perhehoidon aloittamiseksi. Voisiko pitkäaikaista perhehoitoa käynnistää jossain muissa tiloissa tai voisiko perhehoidon kotina toimia siirrettävät elementit? Tällöin perhehoitajien tuen takaamiseksi voitaisiin perustaa useasta (kolmesta) elementistä koostuva perhehoitokylä.

5.5. Hankittiin ostopalveluna Taipalsaaren vanhan sairaalan kuntotutkimus

Kuva 9. Taipalsaaren vanha sairaala

Tavoite

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa sairaalan nykyisestä kunnosta.

Toteuttaminen

Taipalsaaren sairaalaan hankittiin hankerahalla ostopalveluna kuntotutkimus.

Kilpailutuksen voitti Kiwa Inspecta. Tutkimukset tehtiin 19.-20.9.2022. Näytemäärä ja tutkimuksen laajuus määriteltiin yhdessä kunnan teknisen toimen kanssa ja hankkeen ostopalvelubudjetti huomioon ottaen.

Tutkija laajensi kenttätöihin varatun ajan puitteissa tutkimusta siten, että raporttiin kirjattiin myös tilattujen näytteiden näytteenottoaikoja valittaessa ja näytteenottoja tehdessä saatuja aistinvaraisia havaintoja rakenteiden ja tekniikan kunnosta.

Näytteenotoissa tehdyt rakenneavaukset/-poraukset kirjattiin siten, ettei juuri niihin kohtiin tarvitse tehdä kaikkea uudestaan laajempaa tutkimusta tehtäessä.

Rakennusta ei ole kattavasti peruskorjattu koskaan. Remontit ovat kohdistuneet potilastilojen pintamateriaaleihin ja pieneen osaan tekniikasta. Rakennuksen tekniikka on lähes kokonaan kiireellisen uusimisen tarpeessa. Rakennuksen käyttövesi-, lämmitys- ja viemäriputkissa on ollut satoja vesivuotoja, joista iso osa on korjattu vain väliaikaisluontoisesti.

Rakennuksen julkisivun tiiliverhous vaikuttaa osittain rapautuneelta. Yleensä tällaisten tiiliverhousten takana ulkoseinän mineraalivillat ovat kosteusvaurioituneita.

Vesikattohuovat ovat erittäin vanhoja ja pikaisen uusimisen tarpeessa. Rakennuksessa on riskirakenteita ainakin maanvastaisissa alapohjissa, maanvastaisissa seinissä, ulkoseinissä ja yläpohjassa. Alemmassa kellarikerroksessa -2K on ilman laatu erittäin huonoa. Rakennuksessa on käytetty asbestia erittäin runsaasti. Ilmanvaihtoa on osassa rakennusta uusittu, mutta osassa on vielä alkuperäiseltä näyttäviä iv-koneita.

Rakennuksessa on ollut runsaasti kosteusvaurioita lähinnä putkivuotojen seurauksena. Kaikkia kosteusvaurioita ei ole korjattu asiallisesti.

Viidestä tutkitusta rakennusmateriaalien mikrobinäytteistä yhden tulos oli ”ei viitettä mikrobivauriosta”. Kolmessa näytteessä tuloksena oli ”heikko viite mikrobivauriosta” ja yhdessä ”viite mikrobivauriosta”. Näytteenottoon valituista rakenteista tulee kuitenkin ottaa useampia näytteitä sekä tehdä kosteusmittauksia ja rakenteiden riskianalyysi. Lisäksi rakennuksessa on sangen runsaasti tutkimuksen tarpeessa olevia rakenteita, joita ei voitu näillä viidellä näytteellä tutkia.

Kuntotutkimuksen hyödyntäminen

Tutkimus oli erittäin suppea, eikä sen perusteella voi aloittaa korjaussuunnittelua. Mikäli rakennusta aiotaan jatkossakin käyttää tai peruskorjata, suositellaan teettämään kunnollinen kuntotutkimus. ”Ympäristöopas 28” mukaisen ja korjaussuunnittelua palvelevan kuntotutkimuksen hinta vastaavissa kohteissa on ollut suuruusluokaltaan 70 000 - 120 000€ + aha-kartoitus + tekniikan kuntoarviot. Asbesti- ja haitta-ainetutkimus on myös syytä teettää kattavana. Kunnollisen RT-kortin mukaisen aha -kartoituksen hinta tällaiseen kohteeseen on yleensä ollut yli 20 000€ ja erilaisia näytteitä on otettu tämän kokoisissa, kuntoisissa ja ikäisissä kohteissa yli 100 kpl. Vaihtoehtona

kunnollisten kuntotutkimusten teettämiselle on rakennuksen purkaminen. Silloinkin on tehtävä RT-kortin mukainen purkukohteen aha-kartoitus.

Tehty raportti ei ole julkisesti saatavilla, vaan se on jaettu vain hankkeen tilaajalle. Raportin jakelu hankeryhmän ulkopuolella tapahtuu vain tilaajan toimesta ja vastuulla. Tehty kuntotutkimusraportti on kokonaisuudessaan kunnan teknisen toimen hyödynnettävissä.

5.6. Asumisen kysely päättäjille

Tavoite

Selvittää päättäjien tietoa ikääntyneiden asumiseen ja sen ennakointiin ja varautumiseen liittyen. Kyselyn avulla haluttiin myös laajentaa valtuutettujen tietopohjaa kyseisistä asioista.

Toteuttaminen

Kyselyssä hyödynnettiin ”Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnassa” selvitystyössä tehtyä asumisen kyselyä. Kysely toteutettiin sähköisenä webropol -kyselynä. Jakelu kohdennettiin kunnanvaltuutetuille ja heidän varajäsenilleen. Kysely oli avoinna loka-marraskuussa 2022 ja siihen saatiin 8 vastausta.

Poimintoja valtuutettujen vastauksista

- Ikääntyminen on melko merkittävä haaste Taipalsaarella.
- Ikääntyneiden asumisen kehittämiseen kiinnitetään kunnassa jonkin verran huomiota.
- Suurimpana haasteena on, että arviot siitä, mitä ikääntyneet tulevaisuudessa asumisestaan toivovat, ovat puutteellisia.
- Kunnassa ei ole yhteistä näkemystä ikääntyviin liittyvissä kysymyksissä, ei ole ikääntymiseen liittyvää strategiaa, asuinympäristöjä ei kehitetä ikääntyneiden näkökulmasta.
- Vanhus- ja vammaisneuvostoa kuullaan aktiivisesti asumisen kysymyksissä.

- Asumistarpeiden ennakoinnissa hyödynnetään kunnan omia laskelmia väestöennusteista, tilastokeskuksen ennusteita sekä yhteistyötä vanhusneuvoston kanssa.
- Varautumisessa on hyödynnetty vanhus- ja vammaisneuvostoa osallistamalla sitä suunnitelmien valmisteluun ja palveluiden riittävyyden arviointiin.
- Kunnan tulee olla aktiivisempi kaavoituksessaan ohjatakseen ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaamista.
- Kunta ei ole riittävän hyvin varautunut ikääntyneiden asumistarpeisiin varautumiseen.
- Kunnassa ei ole hyviä käytäntöjä ikääntyneiden asumisen ennakoinnissa.
- Kunnassa ei ole tehty ikääntyneiden asumiseen kehittämissuunnitelmia.
- Paras keino varautumiseen on kuulla ikäihmisten toiveita.

Vastaajien mielestä:

1. Taipalsaarelle tarvitaan välimuotoisia asumisen ratkaisuja (senioriasuminen, ohjattu senioriasuminen ja yhteisöllinen asuminen)
2. Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen tarjoamaa edullista vuokra-asumista tulee olla tarjolla myös tulevaisuudessa
3. Ikäystävälliset ratkaisut (esteettömyys) hyödyttävät kaikenikäisiä kuntalaisia
4. Kunnan tulee etsiä keinoja vähentää ikääntyneiden poismuuttoa kunnasta

Kyselyn vastausten hyödyntäminen

Ikääntyneiden asumista ja kyselyn vastauksia oli tarkoitus esittää ja käsitellä valtuuston iltakoulussa marraskuussa 2022. Projektipäällikön sairastuttua tilaisuus jouduttiin perumaan, eikä uutta aikaa saatu sovittua hankkeen näkökulmasta sopivana ajankohtana. Iltakoulussa oli tarkoitus myös työstää asumisen asioita yhteisen näkemyksen ja linjauksien aikaansaamiseksi. Kyselyn vastaukset ovat hyödynnettävissä myös hankkeen jälkeen kunnan oman suunnittelutyön tukena ja päättäjien yhteisen näkemyksen aikaansaamiseksi.

Ikääntyneiden asumisen haasteista ollaan tietoisia. Päätäjillä on asumisen liittyvässä ennakkoinnissa ja varautumisessa monia keinoja hyödyntämättä. Vakiintuneesti ja systemaattisesti käytettäviä keinoja ei juurikaan ole. Kunnan tulee varautua huomattavasti enemmän ikääntyneiden asumistarpeisiin tekemällä täydennysrakentamistarpeen arviointia, uudistuotantotarpeen ja korjausrakentamistarpeen analysointia sekä kehittämällä asuinalueita ikäystävällisiksi.

Kuvio 3. Valtakunnallisen kyselyn vastaukset parhaimmista varautumisen keinoista (Valtioneuvosto 2020)

5.7. Asumisen kysely vanhus – ja vammaisneuvostolle

Tavoite

Tuoda esiin vanhus- ja vammaisneuvoston näkemys ikääntyneiden asumisen, asumisen ennakkoinnin ja varautumisen nykytilasta Taipalsaarella.

Toteuttaminen

Asumisen kysely vanhus- ja vammaisneuvostolle toteutettiin loka-marraskuussa 2022. Vastauksia hyödynnettiin hankkeessa tehtävässä selvitystyössä vanhus- ja vammaisneuvoston roolin kuvauksessa kunnallisessa päätöksenteossa ja asumisen konkreettisia toimenpide-ehdotuksia määriteltäessä.

Vanhus- ja vammaisneuvostolta saatiin yksi yhteinen vastaus. Neuvoston mielestä:

- Neuvostossa on käsitelty asuin- ja elinympäristöihin liittyviä kysymyksiä jonkin verran
- Väestön ikääntyminen on kunnalle erittäin merkittävä haaste
- Kunnassa ei kiinnitetä riittävästi huomiota ikääntyneiden asumisen kehittämiseen
- Ikääntyneet eivät ole varautuneet riittävästi asumistarpeidensa muuttumiseen
- Taipalsaari ei tue asukkaita riittävästi varautumisessa asumistarpeiden muuttumiseen
- Kunnassa ei ole riittävän monipuolisesti asumisvaihtoehtoja ikääntyneille
- Taipalsaarelle tarvitaan välimuotoisia asumisen ratkaisuja (senioriasuminen, ohjattu senioriasuminen ja yhteisöllinen asuminen)
- Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen tarjoamaa edullista vuokra-asumista tulee olla tarjolla myös tulevaisuudessa
- Taipalsaaren ikääntyneiden vuokra-asumista tulee kehittää entistä enemmän yhteistyössä Taipalsaaren kunnan ja vanhustentaloyhdistyksen yhteistyönä
- Kunnan tulisi kehittää palveluverkostoa erityisesti ikääntyneet kuntalaiset huomioiden
- Kunnan tulee etsiä keinoja vähentää ikääntyneiden poismuuttoa kunnasta
- Neuvosto haluaisi tehdä yhteistyötä kunnan kanssa esteettömyys- ja turvallisuuskartoituksissa, ikääntyneiden asumisvaihtoehtojen kehittämisessä, ikääntyneiden asioiden kehittämishankkeissa, yhteistoiminnan ja tiedonkulun edistämässä sekä asumisen ja elinympäristön kehittämisessä.
- Vuonna 2030 Taipalsaarella tulisi olla senioriasumista

Kyselyn tulosten hyödyntäminen

Vanhusneuvostot ovat kaikkien ikäihmisten edustajia kunnassa. Kuntalain 27 §:n mukaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien

varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Kuntien velvollisuutena on ottaa vanhusneuvosto mukaan ikääntyvän väestön hyvinvointia koskevaan suunnitteluun sekä palveluiden riittävyyttä ja laatua koskevaan arviointiin.

5.8. Hankittiin ostopalveluna Kirjolohentie 8 esteettömyyskartoitus

Talo on rakennettu v. 1977. Rakennus toimii tavallisena vuokratalona, eikä siinä ole hissiä.

Kuva 10. Kirjolohentie 8 vuokrakerrostalo

Tavoite

Saimaanharjulla palvelujen läheisyydessä sijaitsevan kerrostalon esteettömyys kartoitettiin, koska haluttiin selvittää hissirakentamisen mahdollisuus. Tällöin tavallinen vuokrakerrostalo voisi perusparannuksella muuttua senioritaloksi. Lisäksi tontilla oli rakennusoikeutta vielä reilusti jäljellä.

Toteuttaminen: Esteettömyyskartoituksen tekijäksi valikoitui kilpailutuksen kautta Granlund Lappeenranta Oy. Asumisen kartoitus valmistui lokakuussa 2022 ja siitä on saatavilla erillinen raportti.

Kohteessa havaittiin mm. seuraavia puutteita:

- LE-autopaikka puuttuu
- pysäköintialueelta johtavalla kulkuväylällä ei ole käsijohdetta

- pihalla eikä sisäänkäynnin edustalla ole levähdyspenkkejä
- kulkureittejä ei ole valaistu
- sisäänkäyntien valaistus ja opastus puutteellinen
- rakennuksen ulko-oven vapaan tilan halkaisija ovien välittömässä läheisyydessä on liian pieni
- betonirakenteinen kynnyks on liian korkea (70 mm, suositus 20 mm)
- ovesta puuttuu aukkipitolaite
- ulko-ovi on melko painava
- talossa ei ole esteetöntä kulkua sisäänkäynneille
- porraskäytävän valaistusvoimakkuus on liian pieni
- porrasaskelman nousu on hieman liian korkea (170 mm, suositus 160 mm)
- portaista puuttuu kontrastiraita
- käsijohde puuttuu toiselta puolelta
- asuntojen eteisessä ei ole riittävästi vapaata tilaa
- saunatilan wc ei ole esteetön
- pukutilan oven edessä ei ole riittävästi vapaata tilaa
- peseytymistilan oviaukko saunaan on hieman liian kapea
- saunassa ei ole riittävästi tilaa pyörätuolille

Esteettömyyskartoituksen hyödyntäminen

Rakennusoikeutta on jäljellä. Selvitetään tulevaisuudessa peruskorjauksen ja mahdollisesti laajentamisen taloudelliset mahdollisuudet ja kannattavuus.

5.9. Hankittiin ostopalveluna Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen vanhempien rivitalojen kuntotutkimukset

Vanhustentaloyhdistyksen vanhimpiin rivitaloihin teetettiin kuntotutkimukset hankkeen kustantamana syksyllä 2022. Kilpailutuksen voitti ja kuntotutkimukset teki Granlund Lappeenranta Oy.

Tavoite

Tavoitteena oli saada tietoa rivitalojen kunnosta ja korjaustarpeesta. Yhdistys tarjoaa seitsemässä rivitalossa edullista vuokra-asumista myös pienituloisille kuntalaisille. Rivitalojen tulevaisuudesta on keskusteltu pidempään – kannattaako niitä korjata vai pitäisikö ne purkaa.

Toteuttaminen ja tulokset

Kiinteistötarkastus suoritettiin 12.10.2022. Kiinteistön kuntoarvio laadittiin RT 103003 korttia (Asuinkiinteistön kuntoarvio) soveltaen. Kiinteistön kunnan selvittämiseksi tehtiin rakenteiden ja rakennusosien, lämmitys-, vesi- ja viemäri-, ilmanvaihto-, sähkö- ja automaatioteknisten järjestelmien kuntoarvio.

Kuva 11. Vanhustentaloyhdistyksen asumista syksyllä 2022

Kuntoarviossa selvitettiin aistinvaraisin menetelmin rakennusosien ja järjestelmien nykyinen kunto, vauriot ja viat sekä lisäselvitysten tarve. Kuntoarvion yhteydessä rakennuksien ulkosieniin tehtiin rakenneavauksia ja mineraalivillaeristeestä otettiin mikrobimateriaalinäytteitä, jotka lähetettiin työterveyslaitoksen Kuopion laboratorioon tutkittavaksi. Kuntoarvion lähtökohtana oli muodostaa kokonaisnäkemys kiinteistön nykyisestä kunnosta ja järjestelmiin kohdistuvista korjaustarpeista seuraavan 10 vuoden aikana. Lisäksi raportissa pyrittiin tuomaan esille välitöntä huoltoa ja kunnostusta sekä säännöllistä määräaikaishuoltoa kaipaavat rakennusosat, järjestelmät ja laitteet. Huomiota kiinnitettiin myös rakennuksen turvallisuuteen, terveellisyyteen ja viihtyvyyteen.

Kunnossapito-ohjelmassa (PTS) esitettiin arviot korjaustarpeesta, korjausten kiireellisyydestä ja korjauskustannusten suuruusluokista. Arviot perustuivat tehtyihin havaintoihin ja teknisiin käyttöikäarvioihin. Kunnossapito-ohjelmaan ei sisällytetty normaaliin huoltoon liittyviä säännöllisesti tehtäviä huoltotoimenpiteitä.

Kuntotutkimuksessa tehtiin suositukset kiireellisille ja huoltoluonteisille toimenpiteille sekä niiden korjaamisen kustannusarvio. Kustannukset ovat alustavia arvioita ja perustuvat tilastotietoon (Talonrakennuksen Kustannustieto ja Haahtela) sekä toteutuneista korjausprojekteista kerättyyn tietoon. Toimenpiteiden todelliset kustannukset tarkentuvat hanke- ja korjaussuunnittelun ja tarjouskilpailujen myötä.

Koulutie 4 talot A-D osalta PTS-ehdotukseen sisällytettyjen toimenpiteiden kokonaiskustannukset seuraavalle 10 vuodelle ovat noin 551 000 euroa. Korjauskustannukset ovat noin 5,45 €/m² kuukaudessa. Kalliita remonteina ovat mm. C ja D talojen kylpyhuoneiden saneeraukset, vesikattojen uusiminen, julkisivun huoltomaalaus ja sadevesien ohjauksen parantaminen.

Yhdistyksen **Vilkolantien** rivitalojen osalta PTS-ehdotukseen sisällytettyjen toimenpiteiden kokonaiskustannukset seuraavalle 10 vuodelle ovat noin 737 000 euroa. Korjauskustannukset ovat noin 11,05 €/m² kuukaudessa. Korjaustarve on laaja – korjausta tarvitsevat niin LVI -järjestelmät, sähköjärjestelmät kuin rakenteetkin.

Kuntotutkimuksien hyödyntäminen

Kuntotutkimuksen antama tieto on Taipalsaaren vanhustentaloyhdistykselle arvokasta sen tulevaisuutta suunniteltaessa. 1,2 milj. euron remontointitarve saa miettimään

remontoinnin järkevyyttä. Toisaalta. Rivitaloissa on 55 asuntoa. Mihin nämä ihmiset menevät asumaan jos rivitalot puretaan? Edulliselle vuokra-asumiselle on vielä suurempi tarve tulevaisuudessa ikääntyneiden määrän kasvaessa. Yhdistyksen kannalta tulee miettiä myös sen tulevaisuutta, jos 55 asunnon vuokratulot menetetään. Rivitalojen käyttöikä on maksimissaan 10 vuotta ilman suurempia korjauksia. Voidaanko rakennusten käyttöikä saada jollain keinoilla jatketuksi? Voidaanko rakentaa uutta ja kuka rakentamisen maksaa? Alustavia laskelmia ja suunnitelmia on tehty, seuraavaksi niitä käsittelee yhdistyksen hallitus.

5.10. Mahdollistettiin Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen Myllyrinteen toiminnanmuutos

Myllyrinteessä on 16 asuntoa. Asunnot ovat kooltaan 39,5m²-47,5m² kaksioita. Sisäänkäynti asuntoihin on tilavan yhteisen eteisaulan kautta. Jokaisessa asunnossa on oma keittiö, makuuhuone ja tilava kylpyhuone. Asuntojen yhteydessä on myös oma piha, jonka voi jokainen laittaa omanlaiseksi. Yhteisissä tiloissa on asukkaiden käytössä sauna sekä pyykinpesutilat.

Kuva 12. Myllyrinne, jossa tarjotaan ohjattua senioriasumista.

Toiminnanmuutoksen tavoite

Muutoksen tavoitteena oli elävöittää rivitalon elämää. Eksoten ikääntyneiden päivätoiminnan lopettaminen talon yhteistilassa muutama vuosi sitten ja COVID-19 olivat saaneet ikääntyneet asukkaat eristäytymään omiin koteihinsa. Asiasta olivat

huolissaan myös asukkaiden omaiset.

Toteuttaminen

Yhteisöllisen senioriasumisen mahdollisuutta lähdettiin kartoittamaan projektipäällikön toimesta. Eksoten kanssa käytyjen neuvottelujen, tilaselvitysten ja tutustumiskäynnin jälkeen alkoi ohjatun senioriasumisen käynnistämismahdollisuuksien selvittäminen. Toiminta alkoi joulukuussa 2022. Ohjaaja on paikalla kolmena arkipäivänä järjestämässä asukkaille toimintaa ja lisäämässä asukkaiden yhteisöllisyyttä. Jo lyhyen ajan jälkeen palaute on ollut loistavaa – talo on herännyt henkiin.

Toiminnanmuutoksen hyödyntäminen

Aina ei tarvitse rakentaa uutta tai tehdä suuria peruskorjauksia. Mahdollisuudet voivat olla jo olemassa, ne täytyy vaan nähdä. Välimuotoisen asumisen tuominen lisäsi asumisen vaihtoehtoja ja laatua. Muutos toteutettiin muutamassa kuukaudessa. Yhdistys saa samat vuokratulot kuin aikaisemminkin, Etelä-Karjalan hyvinvointialue valitsee asukkaat ja asukkailla on mahdollisuus aikaisempaa aktiivisempaan arkeen.

5.11. Palveluliikenteen kysely

Tavoite

Kyselyn tavoitteena oli saada tietoa ja palautetta palveluliikenteen käyttäjiltä aikatauluista ja reiteistä suunnittelutyön tueksi. Kotona asumista tukevan joukkoliikenteen saatavuutta ja palveluiden saatavuutta ohjaavat laki liikenteen palveluista (320/2017) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

Autottomuus yleistyy merkittävästi yli 75-vuotiailla. Palveluliikenne on perinteisen linja-autoliikenteen ja taksiliikenteen välimuoto: palveluliikenne kulkee aikataulujen mukaisesti, mutta asiakas kuljetetaan tarvittaessa ovelta ovelle. Palveluliikenne on tarkoitettu etenkin erityisryhmille, kuten vanhuksille ja vammaisille. Palveluliikenteen käyttötarkoituksena on olla vaihtoehto päivittäisten asiointipalveluiden hoitoon.

Julkista liikennettä Taipalsaaren ja Lappeenrannan välillä viikonloppuiltaisin ei ole. Viimeinen bussi Taipalsaarelle lähtee viikonloppuisin klo 17.25. Merenlahdelta (Kuivaniementieltä) Lappeenrannan Sammonlahden palvelujen ääreen on noin 12,5 km, Saimaanharjulle 27 km. Taipalsaaren kunta ja Ikääntyneiden asumisratkaisut -hanke kartoittivat kyselyllä taipalsaarelaisten tarpeita palveluliikenteen kehittämiseksi.

Toteuttaminen

Kysely oli auki kesä- ja heinäkuun 2022. Siihen voitiin vastata sähköisesti, täyttämällä ja palauttamalla paperinen kyselylomake tai soittamalla kunnan hallintosihteerille.

Nykytilan lisäksi kysyttiin mistä vastaaja haluaisi ensisijaisesti nousta kyytiin, kuinka usein palveluliikennettä olisi tarve käyttää, mihin tarkoitukseen sitä käyttäisi, kuinka kauan asiointimatka arviolta tulisi kestää ja suuntautuisiko asiointi ensisijaisesti Taipalsaaren kirkonkylälle, Saimaanharjulle vai Lappeenrantaan.

Tulokset: Kyselyyn saatiin 26 vastausta, joista 7 oli palautettu täyttämällä paperinen kyselylomake ja viemällä se kirjastolla olleeseen palautuslaatikkoon. Vastaajat olivat iältään 43-91 vuotiaita. Nykyisin suurin osa vastaajista kulki omalla autolla tai linja-autolla. Muutama vastaaja matkusti kimppakyydillä ja yksi kelataksilla. Vain yksi vastaajista tarvitsi liikkueessaan apuvälineitä.

- 17 vastaajaa halusi nousta kyytiin lähimmältä julkisen liikenteen pysäkiltä, neljä kotitienhaarasta ja kolme kotipihalta.
- 10 vastaajaa haluaisi käyttää palveluliikennettä kerran kuukaudessa tai harvemmin, seitsemän vastaajaa useamman kerran viikossa ja loput tältä väliltä.
- Palveluliikennettä haluttiin käyttää useimmiten kauppa-asioiden hoitoon, apteekkiasiointiin, harrastuksiin ja muuhun asiointiin.
- Asiointiajan toiveet vaihtelivat 0,5 h-5h, yleisimmin toivottiin 2 h asiointiaikaa.
- Vastaajista 22 (84 %) haluaisi asioida Lappeenrannan isoissa marketeissa tai lähellä olevissa Sammonlahden kaupoissa, 2 kirkonkylällä ja 2 Saimaanharjulla.

Asuinalueittain asiointitoiveita voidaan tarkastella seuraavasti:

- Merenlahti 10 vastaajaa: kaikki haluavat matkan takia asioimaan Lappeenrantaan - 4 haluaa asioida Sammonlahdessa, 6 Lappeenrannassa
- Saimaanharju, 7 vastaajaa, joista 1 haluaa asioida kirkonkylällä, muut 6 Lappeenrannassa
- Vehkataipale, 5 vastaajaa, joista kaikki haluavat asioida Lappeenrannassa
- Konstu, 2 vastaajaa, joista toinen haluaa asioida Saimaanharjulla, toinen Lappeenrannassa

- Levänen 1 vastaaja, asiointi Saimaanharjulla
- Kirkonkylä, 1 vastaaja, haluaa asioida myös kirkonkylällä

Kyselyn hyödynnettävyys

Palveluliikenteellä tuetaan iäkkäiden ja liikuntarajoitteisten liikkumismahdollisuuksia. Kyselyn avulla kartoitetaan käyttäjien toiveet ja tuodaan esiin asiakasnäkökulma. Kysely antaa tietoa reittien ja aikataulujen kehittämiseksi sekä hyödynnettäväksi kilpailutuksessa. Tavoitteena on, että ikääntyneiden ja liikuntarajoitteisten palveluliikenne on kunnossa ja se palvelee käyttäjien tarpeita mahdollisimman hyvin. Lisäksi käyttäjien tulisi tuntea palveluliikenteen tarjonta.

5.12. Hankittiin ostopalveluna esteettömyyskartoitukset Kirkonkylän alueelle

Tavoite

Asumisen kehittämisen lisäksi haluttiin panostaa myös ympäristön esteettömyyteen. Kilpailutuksen kautta ja hankkeen rahoittamana esteettömyyskartoitusten tekijäksi saatiin LAB -ammattikorkeakoulu.

Toteuttaminen

Esteettömyyskartoitukset toteutettiin asiantuntijaparityöskentelynä Invalidiliitossa kehitetyllä Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus (ESKEH) -menetelmällä. Raporttiin koottiin niitä fyysisen ympäristön esteettömyyteen (liikkumiseen, näkemiseen, hahmottamiseen, kuulemiseen ja turvallisuuteen) liittyviä asioita, joita kartoituksessa havaittiin tarvitsevan toimenpiteitä esteettömyyden parantamiseksi.

Kuntalaisten osallistamiseksi kartoitettavia kohteita kysyttiin Taipalsaaren vanhus- ja vammaisneuvoston jäseniltä ja kilpailutuksessa edellytettiin neuvoston jäsenten mahdollisuutta osallistua kartoitusten tekemiseen. Neuvostolle ja kunnan edustajille järjestettiin yhteiskävely kartoitetuissa kohteissa 3.11.2022. Käytössä oli liikkumisen haasteellisuutta havainnollistavia välineitä esim. silmien peittoon ja myös ikäpuku.

Kuva 13. ”Ikäpuku” kunnanjohtaja Kari Kuuramaan kokeilussa

Esteettömyysraportti valmistui 8.12.2022 ja sitä esiteltiin avoimessa vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksessa 12.12.2022.

Taipalsaarella esteettömyyskartoituksia oli aikaisemmin tehty kunnantalolle ja hyvinvointiasemalle. Nyt kartoitettavat kohteet olivat:

1. Kirkonkylän tiet
2. Käynti hautausmaalle
3. Seuratalo Väinölä
4. Kirkonranta
5. Kirkko
6. Liikuntahalli
7. Lähikauppa M-Market

Ympäristön esteettömyyden osalta tehtiin mm. seuraavia havaintoja:

- Kirkonkylän tiestö on pääosin hyvässä kunnossa, mutta esteettömyyden näkökulmasta melko haastava korkeuserojen vuoksi.
- Opasteita on vähänlaisesti kirkonkylällä.
- Osassa teitä on asfaltissa halkeamia.

- Valaistus on kirkonkylän alueen kevyen liikenteen väylillä osittain puutteellista ja teille jää katvealueita.
- Hautausmaalle loivin reitti on Röytyn kautta, josta menee Pappilankankaalle hiekkatie. Tiellä kuitenkin liian suuret kaltevuudet hautausmaan päädyssä ja osittain puun juuria ja kiviä tien pinnassa. Tie on valaisematon.
- Kirkonrantaan ei ole tällä hetkellä esteetöntä kulkua.

Raportissa annettiin kohteille myös toimenpidesuosituksia:

- Parannetaan asfaltointea erityisesti Taipalsaarentien/Savilahdentien vierellä menevillä kevyen liikenteen väylien osuuksilla.
- Kiinnitetään huomiota katkeamattomaan ja selkeään opastukseen.
- Esteettömillä teillä/ulkoreiteillä pituuskaltevuutta saisi olla enintään 8 %.
- Valaistuksen tulee olla riittävää myös pimeänä vuodenaikana.
- Selvitetään mahdollisuutta erilliselle valaistukselle Taipalsaarentien kevyen liikenteen väylillä. Huolehditaan valaistuksen kunnossapidosta. Tarkistetaan valaistuksen voimakkuus kulkureitillä (suositus ≥ 10 lx). Suositus pysäköintialueella 75lx.
- Jyrkimmissä teiden kohdissa selvitetään käsijohteen mahdollisuutta huomioiden talven kunnossapito.
- Toteutetaan vaihtoehtoinen reitti kirkonrantaan saakka, joka vastaa suositeltuja kaltevuuksia.

Rakennusten esteettömyyskartoituksissa kartoitettiin myös lähiympäristö ja sisäänkäynti. Esimerkiksi Väinölässä kiinnitettiin huomio opastuksen puutteellisuuteen, esteettömän parkkipaikan puuttumiseen, liian jyrkkään luiskaan, vaikeuksiin havaita portaita ja raskaaseen ulko-oveen. Sisätiloissa huomioitiin aulatilán koko, naulakkojen ja penkkien korkeus, esteetön wc-tila (jota ei ollut), hätäpoistuminen, valaistus ja lattiamateriaalit.

Toimenpide-ehdotuksina Väinölän osalta olivat:

- Lisätään selkeä opastekyltti "Väinölä" parkkipaikalle tullessa. Opaste sijoitetaan suositusten mukaiselle 1400- 1600mm korkeudelle.
- Selvitetään esteettömän parkkipaikan sopiva sijainti. Esteetön parkkipaikka tulee olla määräyksen mukainen ($\geq 3600\text{mm} \times \geq 5000\text{mm}$) ja sijaita riittävän lähellä ($\leq 10\text{m}$ suositus) päässä sisäänkäynniltä. Merkitään esteetön parkkipaikka omalla pystyopasteella.
- Luiska suositellaan uusittavaksi vastaamaan sille asetettuja määräyksiä. Luiskan kaltevuus saa olla enintään 8% ja leveys vähintään 900 mm.
- Myös portaisiin olisi aiheellista lisätä käsijohde. Portaiden askelmiin suositellaan kontrastiraitoja.
- Selvitetään mahdollisuutta sähköistää oven avaaminen. Oven avaamispainike sijoitetaan 900-1100mm korkeudelle.
- Lisätään muutamia penkkejä piha-alueelle kulkureittien varrelle levähtämistä varten. Etäisyys enintään 50m. Sisäänkäyntien yhteydessä on hyvä olla istuimia.
 - Istuimien suositellaan olevan eri istuinkorkuisia (300 mm 450mm ja 500 mm).
 - Penkeissä tulisi olla selkä- ja käsinojat, jotka ulottuvat istuimen etureunaan saakka, sekä avoin jalkatila.

Kuva 13. Väinölään pääsyssä on haasteita mäksyyden takia

Esteettömyyskartoituksen hyödyntäminen

Esteettömyyskartoitus on työkalu ympäristön esteettömyyden nykytilan selvittämiseksi. Kartoituksen avulla saatiin tietoa siitä, missä kohdin esteettömyydelle asetetut kriteerit toteutuvat. Saatua tietoa tullaan hyödyntämään kohteiden korjaus- ja muutostöiden suunnittelussa yhteistyössä seurakuntayhtymän kanssa.

Esteettömyysraportti löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta

<https://www.taipalsaari.fi/news/Taipalsaaren-kirkonkylan-esteettomyyskartoitukset-valmistuivat/1g0mj2td/b944b8f0-30c0-4cd4-b993-1264edf9a28b>

6. Konkreettisia ehdotuksia asumisen kehittämiseen

Ikääntyvien asumisratkaisut -hankkeessa on noussut esiin tai korostuneet entisestään seuraavat haasteet:

1. Ikääntyneiden määrä ja palvelujen tarve kasvaa

Erityisesti yli 85 -vuotiaiden prosentuaalinen osuus kasvaa merkittävästi. Tällöin myös palvelujen tarve kasvaa. Säännöllistä kotihoitoa on saanut v. 2021 lopussa 18 yli 85 vuotiasta kuntalaista. Vuonna 2040 säännöllistä kotihoitoa tarvitsee 43 yli 85 vuotta täyttänyttä kuntalaista samaa laskukaavaa käyttäen. Palveluja tuottavan henkilöstön riittävyys on entistä suurempi haaste tulevaisuudessa.

	65 v	75 v	85 v
2022	1289	573	137
2030	1498	760	191
2040	1507	914	321
muutos 2022-2030	209	187	54
% muutos 2022-2030	16,21	32,64	39,42
muutos 2030-2040	9	341	130
% muutos 2030-2040	0,6	44,87	40,5
muutos 2022-2040	218	341	184
% muutos 2022-2040	16,9	59,51	134,31

Taulukko 8. Ikäennusteet +65, +75 ja +85 vuotiaat ja % muutokset 2022, 2030 ja 2040.

2. Kunnan kaksi keskustajamaa

Hallinnollisessa keskuksessa kirkonkylällä on hyvinvointiasema, ikääntyneiden asumispalvelut (palvelukoti Taipale), vanhustentaloyhdistyksen vuokra-asunnot, kirkko, kunnantalo ja pieni M-Market. Saimaanharjulla on kaksi sitä isompaa kauppaa, kirjasto, apteekki, asukastila Luoto ja enemmän KOY Taipalsaaren asunnot tarjoamaa vuokra-asumista. Asumisen kyselyssä vastaajista 44% haluaisi mahdollisen senioritalon Saimaanharjulle ja 35% kirkonkylälle.

3. Taipalsaarella yhteinen strateginen näkemys/tahtotila ikääntyneiden tulevaisuuden asumisen kehittämiseen puuttuu

Ikääntyneiden asumisen kehittämiseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Ikääntyneiden asumisen kehittämistoimenpiteille ei ole osoitettu vastuuhenkilöä. Nykyiset strategiset linjaukset asuntotuotannosta tai kunnan omien resurssien ja tilojen huomioimisessa eivät ole riittäviä suhteessa ikääntyneiden määrään tulevaisuudessa. Tietopohja ikääntyneiden nykyisestä asumisesta ja tulevaisuuden asumisen toiveista on puutteellinen. Ikääntyneet eivät ole itse osallistuneet strategiseen valmisteluun. Asuinympäristöjä ei kehitetä riittävästi ikääntyneiden näkökulmasta. Tätä mieltä ovat kunnanvaltuutetut (tai varavaltuutetut) vastaamassaan kyselyssä, johon vastasi vain kahdeksan päättäjää.

4. Taipalsaarella ei ole riittävästi vaihtoehtoja ikääntyneiden asumiseen

Kunnasta puuttuu sopivia omistus- sekä vuokra-asuntoja ikääntyneille. Välimuotoista asumista on hankkeen aikana käynnistetty yhdistyksen Myllyrinteessä (ohjattu senioriasuminen). Muuten sitä ei ole. Uudisrakentamisen rahoitusmahdollisuudet ovat kapeat. Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen vanhemmille rivitaloille, joissa on edulliset vuokrat, ei ole helppoa löytää korvaajaa. Lappeenrannan läheisyys palveluineen houkuttaa ikääntyviä muuttamaan sinne siinä vaiheessa, kun oma koti on liian iso tai sen hoitamisesta on liikaa vaivaa. 28 % asumisen kyselyyn vastaajista aikoo muuttaa toiseen kuntaan 10 vuoden sisällä.

5. Ikääntyvien oma varautuminen ei ole tällä hetkellä riittävää

Asumisen kyselyssä 45 % vastaajista kertoi, että he ovat miettineet tulevaisuuden asumistaan vähän tai ei ollenkaan. 36 % vastaajista kertoo, ettei nykyinen asunto

sovellu asumiseen siinä vaiheessa, jos oma toimintakyky heikkenee. Ikäihmiset eivät ole varautuneet riittävästi ennakoiden korjauksiin. Asumisen ennakointi ja varautuminen eivät tarkoita sitä, että omasta nykyisestä kodista pitäisi muuttaa pois.

Hankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella ikääntyneiden asumisen kehittämiseksi ja em. haasteiden selättämiseksi esitetään seuraavaa:

1. Päivitetään Taipalsaaren asuntopoliittinen ohjelma

Kunnassa tulee olla yhteinen näkemys ikääntyvien asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Hyödynnetään hankkeessa tehtyä selvitystyötä ja toimenpiteitä strategisten linjauksien tekemiseen. Asuntopoliittinen ohjelma sisältää asumisen toimenpidesuositukset tulevaisuuteen.

2. Suunnitellaan ja luodaan kuntaan lisää välimuotoista asumista

Myllyrinteen toiminnan muutos hankkeen aikana ohjattuun senioriasumiseen on oikea suunta lisätä asumisen vaihtoehtoja. Asuminen, jossa mukana on aktivoivaa toimintaa, on saanut hyvää palautetta asukkailta, omaisilta ja kotihoidolta. Asumisen kyselyssä tuli toive lisätä välimuotoisia asumisen ratkaisuja kunnassa.

Ikääntyneet eivät halua muuttaa pois omasta kunnasta sen takia, ettei heille soveltuvia asuntoja ole tarjolla. Kirjolohentie 8, jossa tehtiin esteettömyyskartoitus ja Taipalsaaren vanhan sairaala, jonne opiskelijat suunnittelivat yhteisasumista (aik. yhteisöllistä asumista) kannattaa ottaa huomioon välimuotoisen asumisen lisäämiseksi korjausrakentamisen keinoin.

Lisäksi tulee muistaa Palvelutalo Taipale. Yksikössä tarjotaan tällä hetkellä 30 paikkaa ympärivuorokautista palveluasumista. Kiinteistön 15 huoneessa on valmiudet keittiöille, joten kevyempien asumisratkaisujen kehittäminen voisi olla mahdollista. Tosin ympärivuorokautisen hoivan tarve tuskin lähivuosina vähenee.

Uudisrakentamisen osalta esille on nostettu kaksi mahdollisuutta – vanhustentaloyhdistyksen rivitalot korvaava uudisrakentaminen tai Saimaanharjun senioriasumisen kohde (Kuhatie 2 tai 8). Kumpikaan ei korvaa yhdistyksen nykyisin tarjoamaa edullista asumista.

Asumisosuuskuntamallia kohtaan on osoitettu kiinnostusta. Tämä vaatii lisäselvitystä.

Asumista kehitettäessä on otettava huomioon se, että tarjolla on myös edullisia vuokra-asuntoja pienituloisille ikäihmisille. Tällöin uudisrakentamisen osalta ARA rahoitus voisi olla paras vaihtoehto. Myös nykyisten KOY Taipalsaaren vuokra-asunnot Oy asuntojen muuttamista seniorivuokrataloiksi tulee selvittää. Avainkysymyksenä on: millaista asumista tarvitaan lisää ja kenelle?

3. Varmistetaan ikääntyneiden asumisen olosuhteet – lisätään ympäristön esteettömyyttä ja ikäystävällisyyttä

Tavoitteena on ikääntyneiden kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Kotona asumista tuetaan esteettömällä ympäristöllä, kodin muutostöillä ja tarvittavilla apuvälineillä. Julkiset tilat ovat esteettömiä. Ulkona liikkuminen on turvallista. Tieto keneen ottaa yhteyttä kun tarvitsee apua. Kotiin on saatavilla palveluja – kenenkään ei tarvitse muuttaa omasta kodistaan sen takia, ettei pysty tekemään lumitöitä.

Hyödynnetään tehtyjä kirkonkylän alueen esteettömyyskartoituksia ja tehdään niitä myös muualla kunnassa. Kunta tiedottaa asumisen ennakoinnin ja varautumisen tärkeydestä ja kehottaa asumisen muutostöiden tekemiseen myös ennen muutostöiden tarvetta. Asukasneuvoja kannustaa myös tähän.

Ikäystävällisyys tehdään näkyväksi myös kaavoituksessa ja rakentamisessa. Tehdään ennen päätöksentekoa ennakoarviointia päätösten mahdollisista vaikutuksista ikääntyneisiin kuntalaisiin.

4. Selvitetään Taipalsaaren vanhustentaloyhdistyksen rooli tulevaisuudessa vuokra-asumisen tuottajana

Yhdistyksen rooli edullisen vuokra-asumisen tuottajana on kunnassa merkittävä. Yhdistyksen vanhemmat seitsemän rivitaloa vaativat lähitulevaisuudessa suuria remontteja, joita ei ole mahdollista taloudellisesti toteuttaa. Mitä huonompaan kuntoon talot menevät, sen vähemmän niillä on kysyntää. Edullinen vuokra ei houkuta, jos asunto ei ole toimiva ja turvallinen. Rivitaloissa on 33 asuntoa - missä asuvat tulevaisuudessa pienituloiset taipalsaarelaiset? Miten yhdistys tulee toimeen ilman näiden asuntojen vuokratuloja? Voiko kunta tukea yhdistyksen taloutta niin, että ne pystyisivät ylläpitämään ainakin osittain tarvittavia vuokra-asuntoja suurimpien ikääntyneiden ikäluokkien aikana? Käytännössä tämä tarkoittaa rivitaloihin kohdistuvia riittäviä remontteja, ei peruskorjausta.

Riittävällä käyttöasteella yhdistys voi vuonna 2030 nykyistä huomattavasti paremmassa taloudellisessa tilanteessa (pitkäaikaisia lainoja on saatu maksettua kokonaan pois), mutta uusien kiinteistöjen rakentaminen ei kannata. Rakennuskustannukset ovat suuret ja siitä johtuen vuokratasoa jouduttaisiin nostamaan. Näin alkuperäinen idea yhdistyksestä tarjoamassa edullista vuokra-asumista ei toteudu.

5. Tehdään päätös Taipalsaaren vanhan sairaalan tulevaisuudesta

Sairaalaan tulevaisuudessa on nähtävillä ääripään vaihtoehdot – joko se tulee peruskorjata tai purkaa. Molemmat ovat kalliita toteuttaa. Pienimuotoinen kuntotutkimus tuki näkemystä. Opiskelijoiden tekemässä selvityksessä, asumisen kyselyssä ikääntyneille ja Meijän Taipalsaari kyselyssä sairaala nähtiin yhteisasumisen kohteena. Asumisen lisäksi voitaisiin ympäristöä kehittää palvelemaan myös matkailijoita. Sillä on kuntalaisille historiallista arvoa. Yhteisasuminen (aikaisemmin yhteisöllinen asuminen) osassa rakennusta voisi olla kunnalle myös imagokysymys. Voisiko B-mielisairaalan menneisyyttä hyödyntää majoitustoiminnassa samalla tavoin kun joitakin vankiloita hyödynnetään hotelleina?

Sairaalan tulevaisuuden vaihtoehdot ja niiden kustannukset tulee kartoittaa. Päätös tulee linjata kunnallisessa päätöksenteossa.

6. Lisätään päätöksentekijöiden tietämystä ikääntyneiden asumisesta

Päätäjien mukaan kunta ei ole riittävän hyvin varautunut ikääntyneiden asumistarpeisiin varautumiseen. Suurimpana haasteena koetaan se, että arviot siitä, mitä ikääntyneet tulevaisuudessa asumisestaan toivovat, ovat puutteellisia. Tarvitaan lisää tietoa asumisen ennakoinnista ja varautumisesta.

Tulevaisuuden asumisratkaisuiden linjauksia tehtäessä voidaan hyödyntää selvitystyössä kartoitettua tietoa. Asumisen kysely antaa tietoa ikääntyneiden asumisen nykytilasta ja asumisen toiveista. Ikääntyneet haluavat asua omassa kunnassaan ja omassa kodissaan. Osa haluaa muuttaa parempien palvelujen lähelle Lappeenrantaan. Asumiseen kaivataan lisää vaihtoehtoja esimerkiksi senioriasumista. Ikääntyneet eivät tulevaisuudessa halua asua yksiöissä. Asumisen kyselyjä kannattaa tehdä jatkossakin vuosittain 55 vuotta täyttäneille. Hankkeessa käytetty kysely on hyödynnettävissä myös tulevaisuudessa. Järjestetään iltakoulu valtuutetuille.

7. Otetaan vanhus- ja vammaisneuvosto ja kuntalaiset mukaan ikääntyneiden asumisen kehittämiseen

Neuvosto oli aktiivisena toimijana hankkeen toimenpiteitä toteutettaessa. Halua olla osallisena omien asioiden kehittämiseen riittää. Neuvosto haluaisi tehdä yhteistyötä kunnan kanssa esteettömyys- ja turvallisuuskartoituksissa, ikääntyneiden asumisvaihtoehtojen kehittämisessä, ikääntyneiden asioiden kehittämishankkeissa, yhteistoiminnan ja tiedonkulun edistämässä sekä asumisen ja elinympäristön kehittämisessä. Alueellisessa vanhusneuvostossa tulisi käsitellä säännöllisesti ikääntyneiden asumiseen liittyviä asioita. Voisiko hyvinvointialueen ikäihmisten asumisesta tehdä yhteisen palveluoppaan?

Kuntalaisia tulee kannustaa myös oman asumisensa ennakointiin. Toimiiko nykyinen koti silloin kun oma toimintakyky heikkenee? Millaisilla asumisen muutostöillä voisi asua omassa kodissa mahdollisimman pitkään? Alueella toimimaa VTKL korjausneuvojaa kannattaa hyödyntää nykyistä enemmän. Lisätään muutoinkin ikääntyviin kohdistuvaa asumisen neuvontaa ja opastusta. Kannustetaan kuntalaisia hyödyntämään asumisen teknologisia ratkaisuja. Myös ikääntyneiden parissa työskentelevien tulee tietää nettipohjaisista asumisen ennakoinnin työkaluista. Järjestetään asumistapahtuma yhteistyössä kunta, hva ja järjestöt.

8. Varmistetaan palvelujen saatavuus kehittämällä myös palveluliikennettä

Ikääntyneiden asuminen maaseuduilla ja keskustojen ulkopuolella asettaa haasteita palvelurakenteelle. Selvitetään taloudellisin tapa järjestää ikääntyneiden liikkuminen ja palveluiden saanti. Ikääntyneet toivovat, että lähipalveluista kävelymatkan päässä löytyisivät tärkeysjärjestyksessä ruokakauppa, ulkoliikuntapalvelut, apteekki, hyvinvointiasema ja posti. Läheskään aina näin ei ole. Tällöin tulee kehittää erityisesti kotiin vietäviä palveluja ja pääsemistä palvelujen luo. Voidaanko julkista liikennettä kehittää enemmän kuntalaisia palvelevaksi tai hyödyntää koulukuljetusten välistenä aikana ajoneuvoja kutsutakseina? Selvitettävä, onko kutsuliikenteen oltava kunnan sisäisiä, koska esimerkiksi Merenlahdelta on kaksi kertaa lyhempi matka Sammonlahden palveluihin ja useat harrastukset ja palvelut ovat kunnan ulkopuolella.

9. Lisätään asukkaiden toimintakykyä ennaltaehkäisevää toimintaa lisäämällä

Myös ennaltaehkäisevää toimintaa on lisättävä niin paljon kuin resurssit antavat myöten – ikääntyvien määrän kasvaessa ikääntyvien kuntalaisten tulee olla entistä pidempää toimintakykyisiä ja asua omissa kodeissaan. Tämä on kaikkien etu. Hyvinvoinnin ja

terveyden edistämiseen on saatavilla paljon erilaista tukea Etelä-Karjalan hyvinvointialueelta. VTKL korjausneuvontaa kannattaa hyödyntää etupainotteisesti. Kunnan ja yhdistysten liikuntaryhmät toimivat aktiivisesti. Asumisen kyselyssä tuli myös toivetta siitä, että kaikenlainen toiminta myös kylille olisi tervetullutta.

Hyödynnetään Helmi hyvää elämää ikääntyneenä -hankkeessa (Socom Oy) syntyneitä toimintamalleja:

1. Tehdään konkreettista yhteistyötä ikäihmisten, heidän omaisten ja läheistensä, järjestöjen, seurakunnan ja kunnallisten toimijoiden kanssa yksinäisyyttä ja turvattomuutta kokevien ikäihmisten tavoittamiseksi.
2. Otetaan käyttöön kullekin pilotointialueelle soveltuvia etsivän vanhustyön menetelmiä.
3. Kartoitetaan pilotointialueilla olevat tilat/kohtaamispaikat ja toiminta, joihin ikäihmiset voisivat osallistua. Toteutetaan ikäihmisten toiveiden ja tarpeiden pohjalta uutta yhteisöllistä toimintaa. Tiedotetaan ikäihmisille olemassa olevista kokoontumispaikoista ja toiminnasta sekä ohjataan yksinäisyyttä kokevat ikäihmiset heitä kiinnostavien toimintojen ja harrastusten pariin.
4. Järjestetään vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille valmennusta pilotointialueilla
5. Sovitaan tavat tehdä yhteistyötä ikäihmisten itsensä, heidän sukulaistensa ja ystäviensä sekä yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin välillä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Selvityksessä käytettyjä lähteitä

ARA 2021 [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/ARAviesti/ARAviestin_verkkoartikkelit/PUHEENVUORO_Kunnilla_kskeinen_rooli_ika\(59949\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/ARAviesti/ARAviestin_verkkoartikkelit/PUHEENVUORO_Kunnilla_kskeinen_rooli_ika(59949))

ePressi. Kuntien on ennakoitava ikääntyvien asumistarpeet - Välimuotoista asumista on kehitettävä. <https://www.epressi.com/tiedotteet/sosiaaliset-kysymykset/kuntien-on-ennakoitava-ikaantyyvien-asumistarpeet-valimuotoista-asumista-on-kehittava.html>

Hallituksen esitys STM/2021/244. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi. <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80776318>

Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa. Valtioneuvoston julkaisuja 5/2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162584/VNTEAS_202_55_Ik_aeva.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SavoGrow. Asumisen Masterplan. 2022. https://issuu.com/savogrow/docs/ik_asumisenmasterplan

Sitra Väestöselvitys 2020 <https://www.sitra.fi/app/uploads/2020/06/vaestonselvitys-2040.pdf>

Socom. Helmi Hyvää elämää ikääntyneenä hanke. 2021. <https://socom.fi/helmi/>.

Sotkanet 2022 <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s3ZOs9Ytt7AuT4w3sta1sDbNtzbKtdYtzLM2NbDWNQ-yNgq01k0LBgA=®ion=szYNtDYpAQA=&year=sy5zBAA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.1.1&buildTimestamp=202211091024>

Taipalsaaren kunnan kotisivut. <https://www.taipalsaari.fi/fi>

Taipalsaaren maapoliittinen ohjelma 2022-2027. <https://taipalsaari.fi/loader.aspx?id=25b1e729-0e94-43e6-a748-043771f40673>

Tilastokeskus. Väestöennusteet. 2021.

Valtiokonttori. 2020. Valtion tukea saaneiden vanhustentaloyhteisöjen tilanne ja tulevaisuuden näkymät 2020

Vanhustyö 4/2020. https://vtkl.fi/wp-content/uploads/2020/09/Vanhustyö_0420.pdf

Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman aineistopankki <https://ym.fi/ikaantyyneiden-asumisen-toimenpideohjelman-aineistopankki>

Asiakirja päättyy tähän.